

HRVATSKI **110** GODINA **100** GODIŠTA PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG
PLANINARSKOG SAVEZA

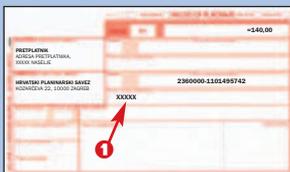
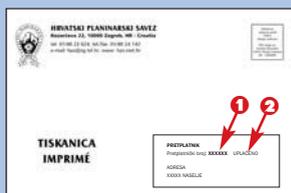
**PROSINAC
2008**

12

»HRVATSKI PLANINAR« – ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA »CROATIAN MOUNTAINEER« – JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u **11 brojeva** godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izašao je **1. lipnja 1898.** Časopis je od 1949. do 1991. godine izlazio pod imenom »Naše planine«.

PRETPLATA za 2009. godinu iznosi **150 kuna** (za inozemstvo **35 eura**). Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan **Vaš pretplatnički broj**. Pretplata za inozemstvo uplaćuje se na račun **SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236**, također uz poziv na pretplatnički broj.

VAŠ PRETPLATNIČKI BROJ (1)

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti naznaku o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana u HPS-u (2).

NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za pretplatu na časopis »Hrvatski planinar«, trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojeve koji su izašli od početka godine, a zatim će, nakon uplate, svaki mjesec na svoju adresu redovno primiti svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je **15 kuna** (+ poštarina).

CJENIK OGLAŠAVANJA šaljemo zainteresiranima na zahtjev.

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je deseti dan prethodnoga mjeseca (20 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim i većim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata!). Podrobnije upute nalaze se na web-stranici časopisa.

STAVOVI I MIŠLJENJA izneseni u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

WEB-STRANICA ČASOPISA:

www.plsavez.hr/HP

NAKLADNIK

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb

PRETPLATA I INFORMACIJE

Ured Hrvatskog planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
<http://www.plsavez.hr>

UREDNIŠTVO

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Alan Čaplar
Palmotičeva 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
mob.: 091/51-41-740
tel.: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

Damir Bajš
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

LEKTURA I KOREKTURA

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

GRAFIČKA PRIPREMA

Alan Čaplar

TISAK

Ekološki glasnik, Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

518

110 godina
planinarstva u Ivancu

522

Musala

529

Nema više vidika

538

Božja blizina

TEMA BROJA

110 godina organiziranog planinarstva u Ivancu

SADRŽAJ

110 godina organiziranog planinarstva u Ivancu....518

Borislav Kušen

Neponovljiva Musala.....522

Damir Bajš

Četiri dana i tri noći na Velebitu 525

Marijo Poslon

Nema više vidika 529

Branko Meštrić

Slikar i planinar Zlatko Šulentić 532

Vladimir Jagarić

Panoramska fotografija 535

Darko Grundler

Božja blizina.....538

Mira Šincek

Kamičak 541

Ivan Hapač

Tko je što u hrvatskom planinarstvu: Mladen

Grubanović.....543

Pisma čitatelja 544

Planinarski tisak 548

In memoriam: Ivo Pevec 550

Vijesti 551

Sadržaj 100. godišta.....554

SLIKA NA NASLOVNICI

Na grebenu Castora (4228 m)

foto: Vinko Štimac

110 godina organiziranog planinarstva u Ivancu

Borislav Kušen, Ivanec

Stodeseta godišnjica organiziranog planinarstva u Ivancu veoma je važan kulturni jubilej ivanečkoga kraja. Planinarstvo u Ivancu počelo se razvijati dvadesetak godina nakon osnutka Hrvatskoga planinarskog društva u Zagrebu, koje je osnovano 1874. i bilo je dvanaesto u Europi i prvo u njezinu jugoistočnom dijelu. Prvi se put planinarsko djelovanje u Ivancu spominje 1893. kada je na Ivanščici zaslugom HPD-a podignuta velika drvena piramida, a u neposrednoj blizini i drvena koliba. Ti su objekti trajali sve do Prvoga svjetskog rata.

Dana 1. svibnja 1898., točno mjesec dana prije izlaska prvog broja »Hrvatskog planinara«, Božidar Kukuljević-Sakcinski, pjesnik i glazbenik rodom iz Ivanca, primio je iskaznicu člana utemeljitelja HPD-a u Zagrebu. Iz netom pokre-

nutog HPD-ovog časopisa 1. kolovoza 1898. saznaje se da su 22. srpnja Ivanščicu posjetili grof Emil Kulmer i Nikola Faller, a u knjizi posjeta dvorcu Trakošćan, što se vodila od 1895. do 1922., zabilježen je izlet grofa Karla Draškovića i Božidara Kukuljevića-Sakcinskog 22. kolovoza 1898. na Ivanščicu. Časopis »Hrvatski planinar« od 1. kolovoza 1899. u rubrici »Društvene viesti« donosi zanimljiv podatak: »Planinarska podružnica u Ivancu složena je brigom presvietloga gospodina Božidara Kukuljevića Sakcinskog, carskog i kraljevskog komornika. Gora Ivančica takodjer je puna prirodnih krasota i tvorevina pa će i ivanečka podružnica također mnogo doprijeti da se u ovim krasnim krajevima planinarstvo razširi što više.« Iz tih zapisa, ali i iz riječi izrečenih na redovnoj skupštini društva 21.

Članska iskaznica Božidara Kukuljevića Sakcinskog izdana 1. svibnja 1898.

Božidar Kukuljević Sakcinski

Otokar Hrazdira

Dragutin Karažinec

Cvjetko Šoštarčić

ožujka 1901. možemo službeno ustvrditi da su organiziran planinarski rad i djelovanje u Ivancu počeli 1898.

HPD-ova ivanečka podružnica 1900. već broji 58 članova, koji organiziraju izlete najviše na Ivanščicu, ali često posjećuju i okolne planine. U prvim se godinama kao aktivan planinar u Ivancu često spominje geometar Vavrović, a 1909. prvi put na Ivanščicu dolazi Albert Špiler, učenik varaždinske gimnazije, koji je zapisao da je piramida cijela, samo je gornji balkon malo raskliman, a ljestve do njega uništene. Aktivnost podružnice još se povećala 1911. i 1912. kada joj je predsjednik bio Edvin Anet, kotarski predstojnik u Ivancu. Tada su markirana dva puta na Ivanščicu, preko Mrzljaka i Črnih mlaka te preko Konja.

Po završetku Prvoga svjetskog rata okupljaju se mladi ljudi sportskog duha, pa se 13. kolovoza 1923. u Ivancu obnavlja rad podružnice HPD-a, a članovi za predsjednika biraju Hinka Blumscheina i za tajnika Alberta Špilera. Organiziraju se izleti na Ivanščicu, zagorske planine, na Plitvička jezera i u Sloveniju. Tada je ivanečke planinare zaokupila i ideja o podizanju piramide i planinarske kuće na vrhu Ivanščice. Nakon ozbiljnih priprema i potpore HPD-a iz Zagreba, susjednih planinarskih podružnica i tadašnjih vlasti, 1928. Ivanščica postaje veliko radilište.

Dana 1. rujna 1929., kako se saznaje iz tadašnjeg tiska, na Ivanščici se na svečanom otvaranju planinarske kuće okupilo oko 500 planinara i izletnika iz svih krajeva Hrvatske i oko 3000 seljaka iz obližnjih naselja. Planinarska kuća dobila je ime tadašnjeg predsjednika HPD-a Josipa Pasarića, koji se svesrdno zala-

gao za njezinu gradnju, a otvorena je i deset metara visoka željezna piramida. Zemljište je društvu darovao veleposjednik Martin Zabavnik, a kuću je sagradio Marko Vukelić, poznati graditelj planinarskih kuća po Velebitu, dok su piramidu podigli Antun Partlić i Florijan Zaplatić iz Ivanca. Godine 1934. ivanečki gostioničar Artur Vojtici izgradio je vidikovac koji je po njegovu nadimku prozvan »Stričevo«.

Ivanščicu posjećuje sve više ljudi, a ivanečki planinari obilaze hrvatske, bosanske i slovenske planine. Valja istaknuti da je na poticaj Otokara Hrazdira (prvog planinara iz ivanečkoga kraja koji se popeo na Mont Blanc!) 30. lipnja 1931. u Društvu osnovana foto-sekcija, koja je brojala 22 člana i razvila vrlo živu djelatnost. Dana 21. veljače 1932. u Ivancu je otvorena »Prva izložba fotoamaterskih slika«, a 29. siječnja 1933. »Druga izložba umjetničke fotografije«, na kojoj su izložene 272 fotografije fotoamatera iz Ivanca, Popovače, Ljubljane, Varaždina, Zagreba, Sušaka, Čerevića i Beograda. Na toj se izložbi prvi put javnosti predstavio Tošo Dabac iz Zagreba, budući velik umjetnik fotografije.

Ivanečki fotoamateri izlagali su svoje radove na izložbama u zemlji i inozemstvu. Najuspješniji, Otokar Hrazdira, dobio je za svoje radove Prix offert i brončanu medalju u Cannesu, srebrnu i tri brončane medalje u Luzernu i treću nagradu za kolekciju slika u Pragu. Godine 1933. i 1934. u Ivancu je bilo uredništvo jugoslavenskog izdanja »Galerije«, časopisa za umjetničku fotografiju sa središnjim uredništvom u Beču, a kvaliteta mu je bila takva da se ni danas ne može osporiti njegova vrijednost. Izašlo je šest brojeva.

Planinarski dom »Josip Pasarić« na vrhu Ivanščice (1060 m) – najvišoj točki u Hrvatskom zagorju

Najistaknutiji planinari između dva rata bili su Hinko Blumschein, Albert Špiler, Bruno Županić, Otokar Hrazdira, Đuro Radačić, Matija Jaklin, Boris Radačić i Pavica Hrazdira.

Drugi svjetski rat prekinuo je planinarsko djelovanje koje, kao i u drugim krajevima, oživljava tek 1948. Na obnoviteljskoj skupštini društva 14. srpnja 1948. izabrano je vodstvo s predsjednikom Tomislavom Trbuljakom, a društvo broji 57 članova. Prvi zadatak bio je obnova porušenih i opustošenih planinarskih objekata na Ivanščici. Prionuvši poslu, ivanečki su planinari kuću potpuno obnovili i svečano otvorili 12. kolovoza 1951. Potom su obnovljeni vidikovac »Stričevo« i razgledna piramida, koja je otvorena za posjetitelje 4. srpnja 1958. Ti su objekti bili na raspolaganju planinarima i izletnicima sve do 1981.

Svake su godine organizirani izleti, planinarski pohodi i ture u visoka gorja, tako da su Ivančanima poznate, uz hrvatske planine, i planine bivše Jugoslavije, Italije, Austrije i

Slovačke. Na Ivanščici su organizirane razne velike manifestacije, npr. Prvi slet mladih planinara Hrvatskog zagorja 9. lipnja 1957., na kojem je sudjelovalo oko tisuću planinara, pretežno mladih. Društvo je nositelj aktivnosti Međudruštvenog savjeta Zagorskoga planinarskog puta, brine se o markacijama, o opskrbi planinarske kuće te o održavanju planinarskih objekata i njihova okoliša. Godine 1964. planinarski dom dobiva struju, a 1974. izgrađena je i prilazna cesta.

Sedamdesetih godina prošloga stoljeća PD »Ivančica« broji 230 članova i do tog su razdoblja najagilniji planinari bili predsjednik Dragutin Karažinec, Mirko Ivić-Šiljo, Vladimir Levanić, Dragutin Galić, Stjepan Jagetić, Franjo Hrg, Stjepan Šalković, Ivan Friščić, Marijan Kraš, Edo Kušen, Rudolf Zaplatić, Stjepan Putarek, Vlado Orešković, Cvjetko Šoštarić i Ivan Županić.

Budući da je kuća na Ivanščici postajala trošnom, razmišljalo se o njejoj obnovi. Poslije

Stotinu i deset godina aktivnog rada golemo je vremensko razdoblje. Posebno veseli spoznaja da se planinarski rad uspješno nastavlja i u drugom stoljeću njegova trajanja, kroz razvoj modernog planinarstva, prijateljstva i ljubavi među ljudima

opsežnih priprema, uz pomoć tadašnjih vlasti i ivanečkih gospodarstvenika, u rujnu 1981. počeli su radovi na njezinoj generalnoj obnovi. Kuća je (u obliku u kakvom je danas) svečano otvorena 4. srpnja 1982. Idejnu skicu izradio je arhitekt Eduard Kušen, a radove je izveo građevinski majstor Dragutin Jakuš iz Bedekovčine. Planinarska kuća je potpuno opremljena, a istodobno je uređen i vidikovac »Stričevo« (u prvotnom obliku), dok je piramida zaštićena zaštitnim premazom.

Akcije su se nastavile. Dana 20. lipnja 1986. svečano su otvorene društvene prostorije »Ivančice« u Ivancu, u ulici Ljudevita Gaja 13/3. Prostorije imaju 150 četvornih metara, koje su planinari uredili uz pomoć brojnih sponzora. Za takav uspjeh u izgradnji društvenih prostorija i objekata na Ivanšćici planinari su zahvalni tadašnjem predsjedniku Društva Ivanu Čanžaru, tajniku Cvjetku Šošariću i gospodarskom referentu Franji Hrgu. Time se ne umanjuje i doprinos ostalih članova Društva.

Prisjetimo se riječi tadašnjeg predsjednika Društva Ivana Čanžara, koji je, uz ostalo, na otvaranju obnovljene planinarske kuće na vrhu Ivanšćice rekao: »Želimo da ova kuća bude okosnica razvoja planinarstva, drugarstva i ljubavi među ljudima, mjesto okupljanja i mjesto odmora.«

U to je vrijeme dosegnut i najveći broj članova: godine 1989. Ivanec je imao 800 registriranih planinara. Tijekom Domovinskog rata broj članova se smanjio na 150, a danas Društvo broji tristotinjak članova, koji brojnim izletima i planinarskim turama diljem domovine i inozemstva nastavljaju planinarsko djelovanje. Od akcija na Ivanšćici značajnije su prvosvibanjsko druženje, na kojem se okuplja oko dvije tisuće planinara i izletnika, i akcija »Kretanje – zdravlje« koja se tradicionalno održava posljednje nedjelje u srpnju, ove godine 25. put za redom. I u drugom stoljeću djelovanja Društvo se brine o planinarskoj imovini, njenom održavanju i

obnavljanju. Tako se 2002. otvara novoizgrađena depandansa (sporedna zgrada) planinarskog doma, 2003. je pokraj doma postavljeno pedesetak drvenih stolova i stotinjak klupa na koje se može smjestiti i do petstotinjak planinara i izletnika. Godine 2004. u domu je obnovljen sanitarni čvor, a 2006. je renovirana kuhinja.

Godina 2008. pamtit će se po rekonstrukciji krovšta planinarske kuće, uređenju okoliša, sanaciji temelja piramide i organiziranju retrospektive starih fotografija foto-sekcije Društva od 1931. do 1985. Ove je godine osnovana i Alpinistička sekcija, a po drugi će se put organizirati Opća planinarska škola. Nastavlja se razvijanje suradnje s Komisijom za školovanje vodiča HPS-a i uključivanje članova Društva u Hrvatsku gorsku službu spašavanja, Stanicu Varaždin (sada su u rad HGSS-a uključena tri člana Društva). Upravni odbor HPD-a »Ivančica«, na čelu s predsjednikom društva Borislavom Kušenom, planira u sljedećem razdoblju još brojne aktivnosti.

Stotinu i deset godina aktivnoga rada golemo je vremensko razdoblje. Posebno veseli spoznaja da se planinarski rad uspješno nastavlja i u drugom stoljeću njegova trajanja, razvojem suvremenoga planinarstva, prijateljstva i ljubavi među ljudima.

Vidikovac Stričevo na Ivanšćici

Neponovljiva Musala

Uspon na najviši vrh Bugarske

Damir Bajš, Zagreb

Cilj skupine varaždinskih i zagrebačkih planinara ovoga je ljeta bila Musala, najviši vrh Balkanskog poluotoka. Želja za upoznavanjem te visoke planine i njezine prirode bila je jača od pomisli na naporan i dalek put. Riječ Musala u slobodnom prijevodu znači zborište, mjesto bliže Alahu, Bogu.

Musala je planina iznimne visine i ljepote, koju vrijedi vidjeti. No, da biste se uopće našli u njezinu podnožju, valja bilo kojim prijevoznim sredstvom prijeći gotovo 900 kilometara. Dvije se državne granice ponekad, zbog vremena potrebnog za prelazak, čine zahtjevnijima od uspona na planinu. I doslovno je bilo tako:

za prelaske granica, tamo i natrag, trebalo nam je ukupno šest sati, a za uspon i silazak s Musale samo pet sati.

U tri dana boravka u Bugarskoj baza nam je bio Borovec, najpoznatije bugarsko planinsko turističko mjesto. Tu se na visini od oko 1350 metara nad morem, na razmjerno malom prostoru, nalaze deseci hotela, ugostiteljskih i drugih lokala, suvenirnica i žičara. Najžalosnije je što je za sve to trebalo posjeći mnogo crnogorične šume. Šume za beton, kako mi to poznato zvuči! K tome, Bugarska i nije više baš jeftina jer skromniji ručak stoji stotinjak kuna, a pivo deset do petnaest kuna. Očekivali smo

DAMIR BAJŠ

Čudesna boja jezera

DAMIR BAJS

Staza prema vrhu

niže cijene, pogotovo ljeti, kad nije glavna sezona. Kako je tek zimi?

Kako doći na Musalu? Iz samoga Borovca vozi kabinska žičara koja se zaustavlja na polovici trase, na 1830 metara. Gornja joj je postaja na 2369 metara visokom Jastrebcu. To treba iskoristiti! Cijena povratne karte je 9 leva (4,5 € ili malo više od 30 kn). Prihvatljivo, jer se uspon skrati za cijelih 7 sati, što je vrlo dobro jer se inače uspon iz Borovca pješice na vrh i natrag ne može izvesti u jednom danu.

Nakon izlaska iz žičare dočekuje nas nekoliko drvenih, montažnih građevina, ali su ljeti sve zatvorene. Slične pomalo na napušten gradić nekadašnjega Divljeg zapada, pa čak i naziv jedne od njih, White House (Bijela kuća), podsjeća na Ameriku. Vjerojatno su otvorene tijekom zime i tada služe mnogobrojnim skijašima. Unatoč velikom broju dobrih skijaških staza i žičara, velikoj visini i obilju snježnih dana, začuđuje činjenica da Bugarska danas nema nijednog svjetski poznatog skijaša.

Od gornje postaje žičare vidi se naš sljedeći cilj, planinarski dom Musala na 2389 metara. Bugari ga zovu hiža, kao da ste negdje u našem Hrvatskom zagorju. Jedan sat, koliko je potrebno do doma, prolazi se gotovo potpuno ravnom

Autor na Musali ovoga ljeta

DAMIIR BAUS

Ulaz u Nacionalni park Rila

Musala je planina iznimne visine i ljepote, koju vrijedi vidjeti. U podnožju masiva Musale je izvoriste čak triju velikih bugarskih rijeka – Iskara, Marice i Meste

stazom, po kojoj se susretne i poneko vozilo za opskrbu planinarskih objekata. Oko staze je klekovina bora, kao u Alpama, samo je ovdje njezina donja granica na znatno većoj visini. Granica šume pomaknuta je za oko 400 metara, što i ne čudi jer se Musala nalazi znatno južnije od Alpa.

Nisam ni slutio da je hiža »Musala« potpuno dotrajavao drveni objekt u koji se i ne smije ući. U njemu je samo domar koji kroz prozor poslužuje goste. Srećom, u neposrednoj se blizini gradi nov, velik planinarski dom, no neprikladno je što se gradi već sedam godina i što se još uvijek ne zna kad će biti gotov. Ispred hiže je prelijep prizor: prvo jezero u nizu što ćemo ih vidjeti do vrha.

Budući da je planina Rila, čiji je Musala najviši vrh, građena od nepropusnih granitnih

stijena, na njoj ima više od 120 jezera, što joj daje posebnu draž i ljepotu. Nije ni čudno da je ovo područje 1992. proglašeno nacionalnim parkom, no o tome na žalost svjedoči samo jedna napola uništena ploča. Očito je da pojam nacionalni park i sve što ide uz to nije još zaživjelo, jer nema ni osnovnih vanjskih obilježja kao što su putokazne i poučne ploče s natpisima, upozorenja o zaštiti, plaćanje ulaznica, obavijesne točke itd.

Staza prema vrhu isprva je strmija, a potom blaža. Prolazi mimo još nekoliko divnih jezera, u kojima se oslikavaju okolni krajolici. Voda je u jezerima bistra, duboka i hladna. Poneka zaostala snježna »krpa« seže sve do jezera. Otprilike na 2700 metara je sljedeći dom, zapravo sklonište. Prije se zvalo »Everest«, u spomen prve bugarske ekspedicije na Himalaju, a sada »Ledeno jezero«, prema jezeru za koje kažu da je najviše na Balkanu. Unatoč negotoljubivosti žene koja radi u skloništu, ovdje se planinar može okrijepiti čajem za samo pola leva (pivo je dva, a litra vina pet leva). Pogled naviše otkriva vrh i zgradu meteorološke postaje na njemu. Za jedan sat ne odviše teškog ili strmog uspona evo nas na mjestu od kojeg nema višeg u krugu od 500 kilometara!

Posebnost je masiva Musale i u tome što je izvoriste triju velikih bugarskih rijeka – Iskara, Marice i Meste. Kameni stup okovan željezom i zgrada prekrivena željeznom mrežom govore da ta ljetna idila okupana toplim suncem ima i svoje drugo, zimsko, hladno i negotoljubivo lice. Vidici s vrha nadmašuju mnoge vrhove na kojima sam bio. Najviše me je dojmio vidik na drugi nacionalni park, Pirin, i njegov najviši vrh. Nadam se da ću jednom i njega posjetiti.

Sreća zbog osvojenog vrha, slikanje i pozdravi s brojnim planinarima koji su stigli iz drugih krajeva i država, trajala je skoro sat i pol. Onda su vodiči najavili povratak. Razgledi u silazu bili su jednako zanimljivi, ako ne i zanimljiviji, jer su vidici postali širi. Jezera su blistala u popodnevnom suncu i cijeli je kraj prekrilo zlatan trag sunca. Ispred onoga prvog doma – hiže Musale, ohladili smo umorne noge u svježoj jezerskoj vodi, odmorili koljena od naporna silaska i pomalo razmišljali o sljedećem planinarskom izletu.

Četiri dana i tri noći na Velebitu

Marijo Poslon, Zagreb

Marljivo čitam »Hrvatski planinar« već nekoliko godina i veselim se svakom novom broju. Čitajući ga, dobijem neku novu ideju za izlet pa tako spajam ugodno s korisnim. Ipak, u posljednje vrijeme nema mnogo tekstova o »pravim«, višednevnim planinarenjima gdje se ne dolazi autom na pola puta i ne spava u domovima u kojima netko drugi kuha, a planinari nakon tri ili četiri sata »strašnog« tempa od auta do doma ispijaju pivo koje plaćaju jeftinije nego u nekoj birtiji na špici. Nakon toga odu spavati i drugi dan malo švrljaju oko doma pa odlaze kući. Ne znam je li avanturistički način planinarenja u nas iščeznuo ili ti ljudi jednostavno ne pišu o tome. Bilo kako bilo, želim ohrabriti one koji možda ne planinare na taj način, ali i one koji tako planinare, ali ne pišu

o tome. Stoga evo priče o jednome višednevnom planinarenju koje mi je ostalo u lijepom sjećanju!

Polazišna nam je točka prema Stapu bila Mandalina, na samoj obali uz Jadransku magistralu, otprilike 20 km sjeverno od Starigrada-Paklenice. Plan nam je bio doći do našeg auta koji smo ostavili u Selinama kod Male Paklenice.

Iz Mandaline do Tatekove kolibe trebalo nam je oko četiri sata, što je u skladu s vremenom zapisanim na zemljovidu. Na početku nam je malo nevolja zadalo traženje polazne točke puta u Mandalini, jer nema markacije. Uglavnom, bolje je krenuti iz Tribanj-Krušćice preko Ljubotića. Ta se dva puta sastaju u selu Bristovcu nakon sat vremena hoda, a dalje je

Stap

markacija prilično dobra. Put nije bio prezahtjevan, vrijeme je bilo idealno, a mi sretni kao mala djeca.

Lako smo stigli do Tatekove kolibe. Pao mi je kamen sa srca jer smo na nekoliko posljednjih izleta u sklonište dolazili sa zadnjim zrakama sunca ili s čeonkama na glavama. Već sam se bio zaželio mirne ture bez jurnjave i glavinjanja po mraku i nepoznatu terenu.

U Tatekovo kolibi susrećemo veselu ekipu iz Zadra. Oni nas uvjeravaju da nam je praktičnije prespavati u skloništu Zavrati, do koje vodi put uz Stapinu i Kamenu galeriju, jer ćemo tako uštedjeti nekoliko sati hoda za drugi dan. Prihvaćamo savjet i odmah nakon gableca nastavljamo.

Na putu prema Zavrati prvo nam je odmorište Stapina. Kamena gromada koja se okomito diže prema nebu stvarno je impresivna. Nismo se dugo zadržavali jer smo prije noći trebali stići u Zavratu.

Skrenuli smo do Kamene galerije. Kroz nju vodi kružna staza, tako da smo ruksake ostavili

na ulazu i onako se lagani i poletni zaletjeli u nepoznato. Plan je bio da prođemo cijelu galeriju za 45 minuta, no neočekivano nas je opčinila njezina ljepota, pa smo proveli više vremena nego što smo planirali. Ona obiluje prekrasnim kamenim vratima, prozorima u stijenama, kamenim gromadama, a najdojmljivija je Terasa noževa. Tu čovjeku jednostavno zastane dah. To je skupina stijena promjera 15 – 30 cm koje se okomito, ravne poput strijela, zabijaju duboko u ponor. Skakali smo po tim stijenama i slikali se nadajući se da ćemo tu divlju ljepotu moći pokazati kod kuće, no na žalost nikakva slika ne može je dočarati.

Budući da smo se dugo zadržali, brzo smo natovarili ruksake na leđa i krenuli u utrku s vremenom. Nije bila ugodna spoznaja da ćemo na nepoznatu terenu morati noću tražiti markaciju. Iako je markacija bila dobra, kako je noć padala, tako ju je bilo sve teže pratiti. Bili smo neopisivo sretni kad smo između krošanja konačno ugledali krov planinarskog skloništa Zavrata. To je krasno sklonište, debelih zidova,

Na cijelome putu, osim prvoga dana, nismo vidjeli žive duše. Koliko god je ponekad ugodno sresti planinare u nekom skloništu i s njima razmijeniti priče i iskustva o prijašnjem putu, i ovakav, pomalo robinzonski način planinarenja, ima svoje draži

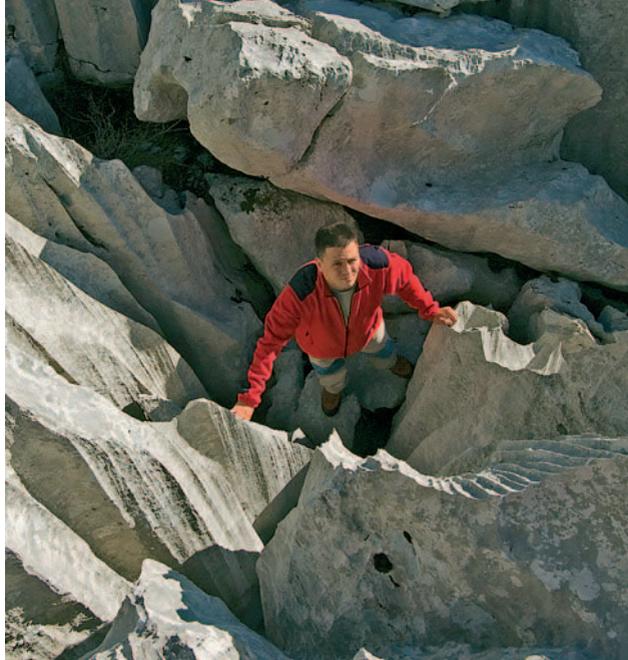
čisto, s peći koja odlično grije i ne dimi. Voda iz tridesetak metara udaljene cisterne pitka je i ugodna ukusa.

Drugo smo se jutro probudili rano. Prema planu, trebali smo ići do Bojina kuka preko Velikog Rujna i Stražbenice te preko prijevoja Buljme do Struga. Međutim, tijekom noći počela je kiša, oblaci su sakrili vrhove, a iz civilizacije su putem mobitela do nas stigle vijesti o neverama na Jadranu. Zbog sigurnosti, odlučili smo se za laganiji tempo i lagano natovareni uputili smo se samo do Bojina kuka.

Put prema Bojincu vodi preko Malog Rujna, odakle se pruža vidik u svim smjerovima, kao da ste u nekom filmu o divljem zapadu. S Maloga se Rujna skreće prema Bojincu i tu nas opet čeka uspon. Na sreću, kiša je prestala i izašlo je sunce, tako da je posušilo sklisko kamenje, pa je svakim časom korak bio sve sigurniji. Na Bojincu postoji i sklonište u pećini, koje je također uredio Slavko Tomerlin Tatek. Sklonište je ustvari samo špiljica s malim ulazom, ali i to je dovoljno kada vani brije bura. Od skloništa jedna markacija vodi prema Starigradu, što je brz način za povratak u civilizaciju, ako se za to ukaže potreba.

Nakon toga slijedi pravi uspon, kojega se ne bi posramili ni neki mnogo razvikaniji putovi u Alpama. Stijena je glatka, a na nekim mjestima još malo mokra od kiše, tako da treba pripaziti gdje se staje.

Stižemo do sajli pa sve postaje lakše jer se uvijek imamo za što primiti. Uspon je prilično naporan, ali isplati se. Vidik je prekrasan: s jedne strane vide se more i otoci, a s druge pla-

MARLIO POSLON

Na Terasi noževa u Kamenj galeriji

MARLIO POSLON

Kamena galerija

ninski vrhovi i oblaci. Spuštamo se drugom, sjeverozapadnom stranom kroz kuloar i vraćamo do Zavrata, uvjereni da će treći dan napokon sve ići po planu. Prije večeri i spavanja još smo napilili i iskalali malo drva da nadomjestimo ono što smo potrošili.

Iduće je jutro osvanulo sunčano i suho, a u daljini su se vidjeli i oni vrhovi koji su jučer bili obavijeni oblacima. Više vrhove čak je zabijelio snijeg. Čestitajući sami sebi na dobroj odluci što dan prije nismo kao muhe bez glave jurnuli u nepoznato, krenuli smo prema Strugama, gdje smo namjeravali ostaviti ruksake i skoknuti do Vaganskog vrha i Babina jezera. Prvi smo dio puta već znali te smo ga prošli lako i brzo. Zastali smo i na Velikom Rujnu, utisnuli žig u dnevnik i pomolili se pred crkvicom.

Kad smo prošli pokraj izvora Stražbenice (izvor s ukusnom i pitkom vodom!) i digli se na nekih 1200 metara, odjednom se oko nas nablyčilo i počelo grmjati. Kako su se oblaci približavali, tako smo bili sve šutljiviji i brži da prije nevremena stignemo do Struga. I tako smo u trku, koliko su nam već umorne noge dopuštale, prešli preko Buljme i ušli u novi svijet – prvo sunčani dan i kamenite staze, pa odjednom magla i snijeg. Nažalost, imali smo malo vremena da se divimo toj iznenadnoj promjeni jer nam je nevrjeme bilo za petama, pa smo jurnuli koliko su nas noge nosile i uletjeli u sklonište doslovce u posljednji čas jer je vani počela prava snježna mećava.

Upalili smo peć i nastavili se lagano smrzavati sljedećih sat vremena dok se napokon sklonište nije počelo zagrijavati. Kako se mećava postupno smirivala, došlo je vrijeme da odemo do izvora Marasovca po vodu. To je bio još jedan zanimljiv pothvat jer smo bili u oblaku, pa je vidljivost bila zaista slaba, a i markacije, kao i sam bunar, bili su pod snijegom. Bunar smo ipak našli, samo su nam umjesto 20 minuta trebala gotovo dva sata. Usput smo shvatili da od planiranog uspona na Vaganski vrh neće biti ništa jer su vrhovi i dalje bili u oblaku, a i mogućnost ponovnih mećava nije minula. Kako nismo očekivali takvo vrijeme krajem travnja, a zimsku smo opremu ostavili doma da bismo uštedjeli na težini ruksaka, taj smo uspon odlučili ostaviti za neki drugi put. To je najteže palo Borisu, koji još nije bio na Vaganskom vrhu i jako mu se veselio, ali se ipak složio s većinom.

Vratili smo se u sklonište, koje se u međuvremenu lijepo zagrijalo, skuhalo smo ukusnu večeru iz konzerve i spremili se na spavanje, koje je bilo najzanimljivije na tom izletu. Naime, cijelu nas je noć terorizirao puh koji se nikako nije htio smiriti. Stalno su zveckali lonci i šuška- le vrećice, a Borisu su pod zubima te strašne životinje nastradale gaće (i to čiste) i majica iz ruksaka. Ipak smo nekako preživjeli noć i ujutro neispavani krenuli prema civilizaciji.

Brzo smo se spuštali poznatom stazom od Buljme prema planinarskom domu u Velikoj Paklenici. Meni se pritom odlijepio prednji dio potplata na novim gojzericama. Psujući ispod glasa sve po spisku proizvođaču i svojoj sreći, doklipsao sam do doma u Paklenici. Sva sreća da mi se to nije dogodilo negdje dalje, jer u niskim tenisicama, koje uvijek nosim sa sobom umjesto papuča, baš i nije ugodno skakutati po velebitskom kamenju.

Na cijelome tom putu, osim prvoga dana, nismo vidjeli žive duše. Koliko god je ponekad ugodno sresti planinare u nekom planinarskom skloništu i s njima razmijeniti priče i iskustva o prijašnjem putu, i ovakav, pomalo robinzonski način planinarenja, ima svoje draži. Usprkos svim nevoljama i promjenama na koje su nas natjerale vremenske prilike i neprilike, jedva čekamo da ponovimo nešto slično. Možda već ove zime.

Nema više vidika

Branko Meštrić, Zagreb

Nije me bilo dvije godine na Dabarskoj kosi. Samo dvije godine. Dolazimo iz Šušnja s namjerom da još jednom posjetimo sve one krasote što se raspoređiše uz Premužićevu cestu odavde pa do Štirovače. A kad se tom cestom stigne do raskrižja s Premužićevom stazom na Dabarskoj kosi, tu je gotovo obveza, narodni običaj, parkirati desno uz sam rub ceste i »baciti pogled« tamo dolje, na širine Ravnoga dabra, stijenu kuka Čeline i planinarski dom pod njim. Pozdraviti na taj način Milu Prpića, a potom i sve one koji su tuda planinari, sve one koji su na Dabrima živjeli, životalili i konačno to prestali činiti. Barem ovdje.

Dakle, parkiraj desno uz rub, dobro povuci ručnu, brzo izadi i baci pogled! Kad tamo – ništa! Pogled je trebao uokviriti jednu od vjerojatno najpoznatijih slika iz hrvatskih planina – ravnodabarska širina, niska kukova oko nje i duboko dolje planinarski dom, tj. bivša ravnodabarska škola. Trebao je – ali doma nema! Nema više ni te slike. E, sad, da se ne biste previše zabrinuli – ne, ništa se nije dogodilo domu,

još je tamo zajedno s Milom, čak čujem da je dom sređeniji i ljepši nego prije. Uređuje se i cesta u dolinu, ali to nije tema ovoga članka. Nestao je samo (!) vidik. Pojela ga – priroda! Prošle su godine, razraslo se drveće oko doma, pa još u kombinaciji sa »zelenom« godinom posve zaokružilo i prekrilo dom.

Događaju se takve stvari! Planinarimo u prirodi, u šumama, a priroda oko nas živi, drveće raste i napreduje, pa i umire – *C'est la vie*, kaže se. Mali je problem što priroda živi mnogo, mnogo sporije od našega ljudskog tempa, pa nam se zna dogoditi da to smetnemo s uma i ponašamo se prema njoj kao da je nešto nepromjenjivo. Tek kad nekamo rjeđe dolazimo ili kad premećemo stare fotografije, spoznamo kako su djeca narasla, a i mi ponešto ostarjeli, ali i da je okoliš ozelenio i zarastao, lipa pred kućom odebljala i raširila svoju krošnju.

Kad smo kod fotografija, ima u planinarskom svijetu nekoliko već klasičnih, povijesnih i sada gotovo »neprepoznatljivih« promjena. Možda je najpoznatija i najdrastičnija promje-

Ravni Dabar nekad...

...i sad (a gdje je dom?)

na okolice doma na Mosoru. Svi ga doživljavamo kao krasnu zgradu u zelenilu obronka i gotovo je nestvarna stara slika te zgrade, izgrađene upravo nasred ničega, na ljutoj kamenitoj strani Mosora. Da, znano je i zabilježeno kolike su napore činili naše planinarske preteče s Giromettom na čelu da tu kamenu pustinju pretvore u današnji zeleni raj. Ili drugi primjer – s Kalnika. Dugo sam se mučio kako snimiti dom na Kalniku jer se zbog svega onog zelenila oko njega više i ne može sagledati prekrasno Planićevo djelo. A je li veliki arhitekt, kad je gradio tu kuću, tako lijepo uklopljenu na proplanku ispod kamenitih »zuba«, predvidio i mogućnost da se u budućnosti od šume neće vidjeti – ni kuće ni planine?

S druge strane, mnogo je i drugih drastičnih promjena planinarskih slika zbog raznih intervencija u okolišu, ponajčešće gradnjama raznih cesta i drugih objekata, eksploatacijama kamenoloma. Osjetljivi su planinari i na legitimne šumarske djelatnosti. Naime, u nekim oblicima gospodarenja šumama za šumare je normalna i nužna »smjena generacija« koja se događa odjednom na znatnijim površinama, pa još svakih stotinjak godina. Za ljudski naraštaj koji tu smjenu doživi ona zna biti šokantna, ali uvijek valja znati da nije posječena sva šuma,

već samo stara stabla, a u njihovu je podnožju već niknula nova generacija, koja bez sječe starih stabala ne bi mogla zazelenjeti okoliš našim potomcima. Konačno, i sama gradnja planinarske kuće veliko je »narušavanje« neke prijašnje slike. Možda je pravi pogled na Čelinu upravo ovaj »bez« doma, možda se kalničkih sedam zuba treba gledati bez prekrasne Planićeve kuće ispred njih. No, to su već domišljanja za ekološke čistunce, a mi pragmatični planinari ipak se moramo spustiti na zemlju i jednostavno – planinariti dalje.

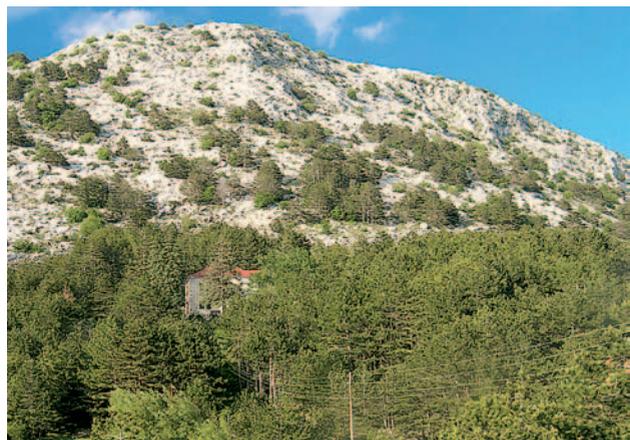
Vratimo se našem »nestalom« domu s početka i drugim sličnim stanjima kad priroda preuzme inicijativu. Može li to biti problem? Osim ovoga »izgubljenog« pogleda, sjećaju se planinari i raznih drugih fenomenalnih vidika, klasičnih vidikovaca, pa čak i građenih planinarskih piramida koje su posve izgubile svoju funkciju. Otela ih šuma! Jedan je od tih pogleda i s »pristaništa« ponad Adolfovca koje se spominje kao »paviljon s lijepim pogledom na Zagreb« (Poljak), a da današnji hodači Leustekovim putom ni ne znaju za nj, pa se i čude čemu »Vila propuh« na tomu mjestu.

Ili piramida na Japetiću. Silan je trud uložan da bi se podigla baš na tom mjestu i otvorila posjetiteljima vidik, a danas je drveće u

Priroda živi mnogo sporije od našega ljudskog tempa, pa nam se zna dogoditi da to smetnemo s uma i ponašamo se prema njoj kao da je nešto nepromjenjivo

Dom »Umberto Girometta« na kamenitoj mosorskoj padini

Šuma u kojoj se dom »Umberto Girometta« jedva nazire

Planinarski dom podno kalničkih »Zuba«

Danas je dom usred lijepe šume, a od »Zuba« ni »Z«

okružju pomalo nadvisuje i ne poduzme li se nešto – pobijedit će, pa ćemo se čuditi zašto je netko to »željezo« uopće nosio gore. A to se ipak ne bi trebalo dogoditi.

Kad već održavamo kuće koje postoje, kad su neki vidikovci već postali uobičajeni, očito je da osim kuća i piramida treba održavati i vidikovce! Da se to može i smije – ili čak mora raditi – potvrđuje nam nedavna akcija Parka prirode Medvednica, koju je morao opaziti svatko tko je prošao Sljemenskom cestom. Ispod Ženskog sedla sigurno vas je iznenadio nov vidik udesno na građevinu za koju smo znali da je tamo, ali je zbog šume nikad nismo vidjeli s ceste. Sindikalni dom, današnji Pansion Medvednica desetljećima je stajao ovdje zaklonjen šumom. Sada su upravo akcijom Parka prirode i Šumarije Zagreb stara stabla uklonjena i posađeno je niže rašće, pa odjednom imamo i veličanstven vidik na obnovljen dom, ali i prekrasan vidik s terase toga doma na Zagreb, baš kako je to nekoć graditelj i zamislio. Sporno? Ne, dapače, čak postoji i odredba u Zakonu o zaštiti prirode da se takve stvari čine. Dakle, planinari, otvorite vidike!

Povratak u budućnost. Nekako ustanove zaštite prirode ponekad doživljavamo kao svojevrsne zaštitarske čistunce pa nas u posljednje vrijeme mogu iznenaditi, barem u prvi mah, neki pothvati parkova prirode i nacionalnih parkova No, valjda je tako dobro, oni su ipak stručnjaci za zaštitu prirode. Evo dvije zanimljive akcije za vraćanje u bolju prošlost: »Spaša-

vamo travnjake – darujemo smreke« prošlogodišnja je predbožićna akcija NP-a Sjeverni Velebit kojom su pokušali spriječiti nekontrolirano širenje smreke na planinske travnjake, sad kad više u planini nema stočarstva i stoke, koja je te travnjake branila od širenja šume. Dakle, prva je akcija zaštitara prirode – protiv prirode, koja pokušava sanirati ono što je učinio čovjek. Druga je akcija malo prirodnija: PP Medvednica je akcijom »Vratimo tisu Medvednici!« pokušao popraviti ono što je čovjek pokvario (praktički istrijebio tisu), ali opet novom ljudskom intervencijom, stvaranjem svojevrsnog parka tisa južno od Hunjke – gdje tise nikad nije bilo. Zašto naglašavamo ova dva pothvata? Najprije da sebi dokažemo kako je priroda živa i kako je netko napokon shvatio da se ne može štititi banalnim konzerviranjem pod staklenim zvonom. Fenomene koje štitimo i koje želimo i dalje imati u nekom parku, očito treba i održavati.

Nekad i sad. Uz ovaj članak objavljujemo i nekoliko povijesnih fotografija iz knjiga dr. Željka Poljaka »Slike iz povijesti hrvatskog planinarstva« (Zagreb 1987.) i »Zlatne knjige hrvatskog planinarstva« (Zagreb 2004.) radi usporedbe s današnjim stanjem. Više takvih fotografija možete pronaći na stranici www.plsavez.hr/Nekad_i_sad, gdje vas izazivamo da pokušate napraviti sadašnje snimke objavljenih scena, a također pozivamo da priložite svoje povijesne fotografije i tako dadete svoj doprinos istraživanju povijesti planinarstva.

Slikar i planinar Zlatko Šulentić

Vladimir Jagarić, Zagreb

Slikar, putopisac, svjetski putnik, profesor i rektor Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu te planinar – Zlatko Šulentić – rodio se u Glini 1893., a umro u Zagrebu 1971. Jedan je od najistaknutijih slikara modernoga hrvatskog slikarstva. Izlagao je samostalno i na grupnim izložbama u domovini i inozemstvu. Proputovao je gotovo čitav svijet, oduševljavao se budističkim hramovima, kamenim sfingama, botaničkim vrtovima, talijanskim crkvama, francuskim katedralama i starim engleskim dvorcima. Svoje dojmove s putovanja opisao je u knjizi »Ljudi, krajevi, beskraj« (Matica hrvat-

ska, ogranak Karlovac, 1971.). Na kraju knjige objavio je prikaz eksploratorskog (istraživačkog) rada braće Mirka i Steve Seljana.

Planinariti je počeo još kao srednjoškolac po Velebitu; nekoliko je puta prošao njegove sjeverne i južne predjele. Po dolasku u Zagreb postaje član HPD-a, uvaženi hapedeaš, kako nazivaju taj naš stari planinarski naraštaj. Iako je sljedeći podatak o njemu već prilično poznat, ponovimo ga još jednom.

Između dva svjetska rata Središnjica HPD-a organizirala je popularne godišnje pokladne redute – krabuljne plesove. Reduta godine

Jesen, ulje na platnu, 95 × 70 cm, 1913.

Planinarski bogovi s Velebita u karikaturi

1929. bila je pod naslovom »Noć na Velebitu«, a održavala se u restauraciji »Kolo« i u velikoj dvorani Hrvatskog sokola. U povijesti hrvatskog planinarstva ta je zabava zapamćena po slikaru Zlatku Šulentiću. On je bio »glavni« u dekoriranju prostora. U dvorani Sokola naslikao je petnaestak velikih slika-panoa, na kojima su bili naslikani sve sami »bogovi s hrvatskog Olimpa – Velebita«. Šulentić je napravio i nacрте za pozivnicu i četiri prigodne razglednice.

Kao mlad profesor crtanja na gimnaziji na Sušaku vodio je učenike na školske izlete u gorje Gorskoga kotara. Nakon premještaja u Zagreb, na žensku gornjogradsku gimnaziju (1918.), također je organizirao izlete, i to u Samoborsko gorje i na Medvednicu.

Iz rodne je Gline u doba mladenačkoga slikarskog života odlazio na nekoliko dana u posjet prijatelju Matiji Filjku, učitelju u Slavetiću. Njih su dvojica šetajući obilazili istočne predjele Žumberka, odnosno Slavetičku goru. Vjerojatno su otišli i do vrha Rešpetarnice (745 m), s kojeg se pruža prekrasan panoramski vidik. Mora da su tada posjetili i obližnje slikovito gorsko selo Tihočaj, visoravan Pečno, baroknu proštenjarsku crkvu u Dolu i Pribičke Rude (vidik do Karlovca)...

U to je vrijeme Šulentić naslikao sliku »Žumberački pejzaž«. Slika je s još tri njegove slike bila izložena 1920. na Internacionalnoj izložbi u Ženevi. Nakon završetka izložbe tri su njegove slike iz neobjašnjivih razloga izgu-

bljene. To je na Šulentića toliko djelovalo da je gotovo prestao slikati. Nakon pedesetak godina, tek poslije njegove smrti, slike su pronađene kod nekoga privatnoga galerista. Danas su uskladištene u fundusu Moderne galerije u Zagrebu. Među njima je, naravno, i »Žumberački pejzaž«.

Šulentić je vrlo često planinario i slikao u Samoborskom gorju, u predjelima oko Oštrca i Japetića. Bili su to vrlo naporni izleti. Trebalo je, naime, pješaćiti i nositi stalak, boje i platno od Samoborskoga kolodvora do Ruda, pa zatim na Oštrc, istim putem natrag ili preko Plešivice do Jastrebarskog. Jednom mu je neki dječak iz Ruda pomogao nositi slikarski pribor, a Šulentiću se to toliko svidjelo da je naslikao dječaka. Nije li to portret »Dječak« iz 1930. (ulje na dasci, 46,5 × 38 cm)? Portret je pohranjen u Galeriji suvremene umjetnosti u Zagrebu.

U biblioteci »Moderna hrvatska umjetnost« (Zagreb, 1974.), u monografiji o Šulentiću, Slavko Grum navodi da je slika »Japetić« (ulje na platnu, 51 × 72 cm) u vlasništvu Gimnazije Trešnjevka (danas IX. gimnazija). No, slike u Gimnaziji više nema! I nakon upornog traženja nije se moglo saznati gdje se (ili kod koga) nalazi ovo za planinare zanimljivo umjetničko djelo. (To je »slučaj« za istražitelja »nestalih« umjetnina i antikviteta.)

U zbirci umjetničkih slika u Samoborskom muzeju pohranjena je slika »Japetić« (ulje na impregniranom kartonu, 90 × 64 cm). Slika je iz 1954., a muzeju je sliku 1959. poklonio sam

Zlatko Šulentić sa suprugom Boženom 1928. godine na samoborskom kolodvoru

Zlatko Šulentić sa suprugom u Samoborskom gorju 1960. godine

autor, vjerojatno na nagovor fotografa i planinara, legendarnog Ivice Sudnika, tadašnjeg direktora muzeja. Sudnik je volio oko sebe okupljati književnike, povjesničare, glumce i slikare. Vrlo se često družio i sa Zlatkom Šulentićem, koji je volio posjećivati »samoborski kraj« (naslov je to jedne njegove slike).

Vjerojatno ima još poneka slika s temom iz Samoborskoga gorja koja se nalazi u nekoj galeriji ili u privatnoj zbirci. U samostanu franjevac na Ksaveru dvije su slike s motivima iz samoborskoga kraja.

Slika sv. Marije Magdalene u istoimenoj župnoj crkvi u Gornjem Oštrecu na Žumberku djelo je Zlatka Šulentića. (Slikar-amater, svećenik Vladimir Pavlinić, naslikao je oko 1960. zidne slike na slavlolu svetišta.) Nije poznato je li Šulentić bio nazočan svečanom činu blagoslova slike. Možemo samo pretpostaviti da se ta svečanost nije mogla održati bez njega, jer, želeći upoznati ove predjele, Šulentić bi sigurno usput malo i prošetao.

U neposrednoj blizini ksaverskoga franjevačkog samostana u ulici Naumovac 9 Šulentići su 1940. izgradili malu obiteljsku kuću. Sljedeće godine Zlatko Šulentić nerado prihvaća funkciju povjerenika (rektora) Umjetničke akademije. Nije to bilo političko imenovanje, kako su mu nakon rata neki kolege pripisali.

Za vrijeme rata Šulentić je sa suprugom Boženom najviše planinario po središnjim predjelima Medvednice, jer drugim mjestima, kao što znamo, nije bilo preporučljivo prolaziti. Tada je nastao velik opus crteža i slika sa sljemenskim motivima.

Poslije rata, 1947., Šulentić je prisilno umirovljen. Nije više imao obaveza na Akademiji – bio je slobodan. Ostao je bez atelijera što ga je koristio na Akademiji, slikao je tada vani, u prirodi, gdje je nastao velik broj crteža i slika krajolika.

U razdoblju Šulentićeva slikanja u likovnom izražaju sakralnog sadržaja vrlo je značajan njegov rad na velikim slikama u župnoj crkvi sv. Franje Ksaverskog. Na glavnom oltaru postavljena je 1963. njegova dojmljiva slika – portret sv. Franje Ksaverskog. U refektoriju ksaverskog samostana franjevac trećoredaca glagoljaša postavljena je zbirka od dvadesetak Šulentićevih slika.

Poslije Šulentićeve smrti i smrti njegove supruge, kućom na Naumovcu, kao i inventarom slika i predmetnih uspomena s putovanja, upravlja samostanska uprava, a dio je slika u vlasništvu HAZU-a.

Panoramska fotografija

prof. dr. Darko Grundler, Kutina

Mnogim je planinarima fotoaparat nerazdvojni pratilac. U današnje doba to je digitalni fotoaparat, čije se snimke mogu prenijeti na računalo i naknadno obradivati. Uz uljepšavanje fotografija prikladnim programima, jedna je od razmjerno čestih potreba planinarskog fotografa spajanje više fotografija u jednu. U planinama često nije moguće jednom snimkom obuhvatiti cjelokupan krajolik. Pritom, doduše, može pomoći širokokutni objektiv, ali većina digitalnih fotoaparata nema izmjenjive objektivne pa predlažem drugu mogućnost.

Već neko vrijeme postoje programi koji omogućuju spajanje više fotografija u jednu, no, prema iskustvu autora ovih redaka, svi oni

U planinama često nije moguće jednom snimkom obuhvatiti cjelokupan krajolik. Pritom, doduše, može pomoći širokokutni objektiv, no još praktičnije je spajanje više fotografija u jednu panoramsku fotografiju

imaju nedostataka koji prije ili poslije toliko dojade da fotograf naposljetku odustane od njihove uporabe. Pojavio se, međutim, program koji je posao spajanja više fotografija u jednu toliko pojednostavnio da sad doista nema razloga ne rabiti tu mogućnost. Sve što treba učiniti jest pokrenuti program i dati mu do znanja koje se fotografije žele spojiti u jednu. Sve će ostalo program obaviti sam. Taj je program usto i »pametn«, pa ne samo da će pronaći fotografije koje se mogu vodoravno i uspravno spojiti te ih poredati kako treba, nego će i ispraviti mnoge nedostatke (npr. ujednačiti svjetlinu pojedinačnih fotografija). Program može spojiti mnogo fotografija, pri čemu nije važan redoslijed ni način fotografiranja. Jedini je uvjet da se barem dio susjednih fotografija poklapa. Autor ovih redaka naprosto je oduševljen programom i njegovim mogućnostima. Isprobajte ga!

Program se zove Autostitch i prvi je potpuno automatski 2D program za spajanje više fotografija u jednu. Rezultat je dvogodišnjega istraživačkog rada znanstvenika sa sveučilišta British Columbia, a razvili su ga Matthew Brown i David Lowe. Program je besplatan, a može se pronaći na internetskoj adresi:

<http://www.cs.ubc.ca/~mbrown/autostitch/autostitch.html>

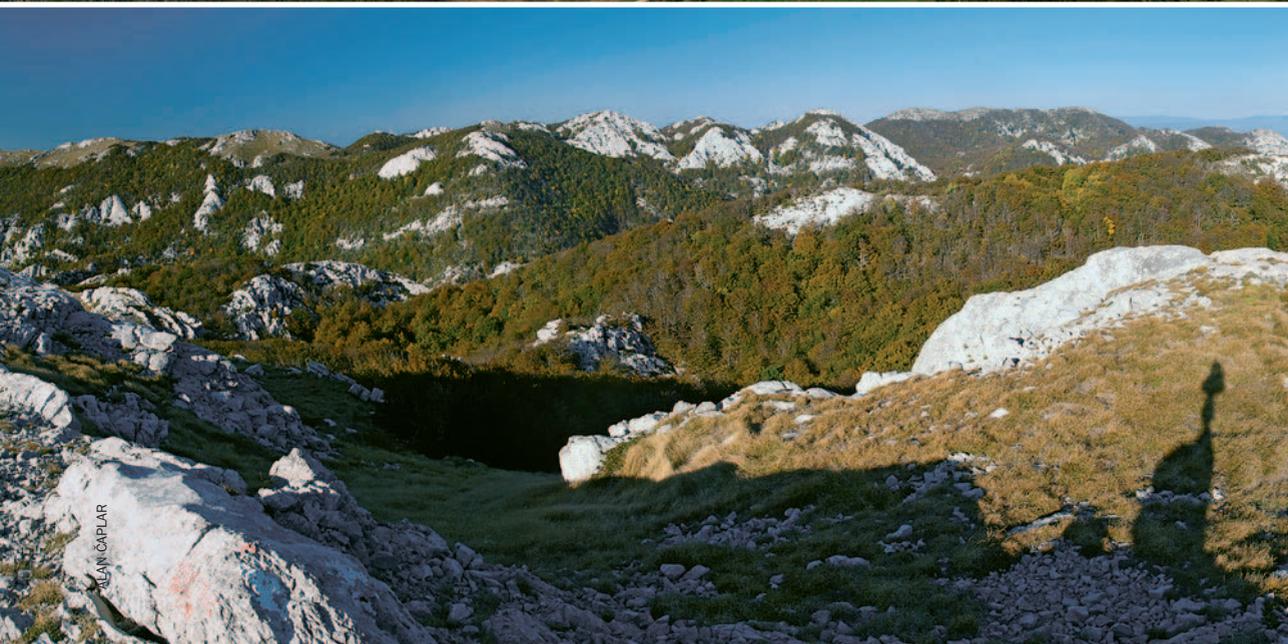

Pri snimanju treba paziti da se fotografije djelomično preklapaju i da su snimljene istim postavkama

Velebit u punoj veličini – vidik sa Zira

MILOŠ ČAPLIAR

MILOŠ ČAPLIAR

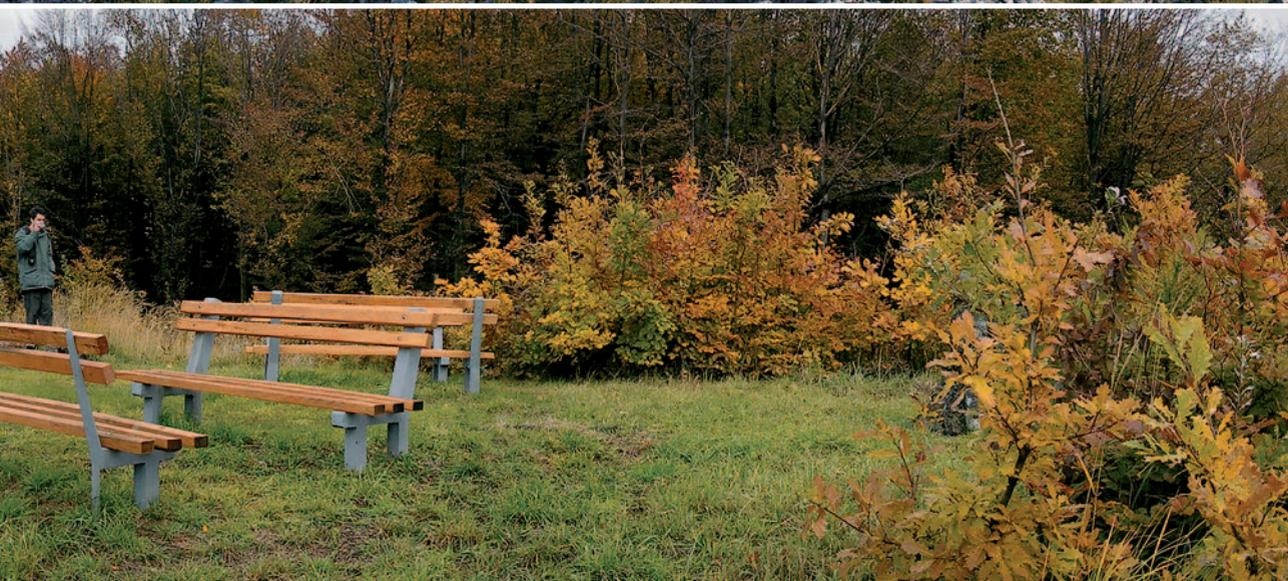
Stankov vrh na Bilogori

VEŠNA HOLJEVAČ

Vidik s vrha Velikog Stolca (1406 m) – južni Velebit

Božja blizina

Mira Šincek, Varaždin

Kad god se popnem na planinske vrhunce i srcem zagrlim sve uokolo dokle pogled seže, poželim kliknuti poput orla u visine i daljine, da se čuje do nakraj svijeta:

Dodite i gledajte djela Božja,

Dodite i zahvaljujte sa mnom Gospodinu!

U planini je Gospodinova blizina tako očito prisutna, dodirljiva, vidljiva, bliska. Čini mi se, mogla bih Ga rukama obuhvatiti, Njega neizmjernog, nevidljivog, svesilnog.

Dok koračam ostrim rubovima bijeloga kamenja, ili oprezno po sklisku travnatu putu, strmom kosinom iznad zjapeće provalije, ili se grčevito držim stijene da me vjetri ne odvuču u dubinu, dok me strahovi smučuju i umor usporava, vidim Ga u svemu oko sebe, osjećam Ga

pored sebe i znam da se brine o meni, da me On vodi i čuva. I svakim mi novim korakom otkriva ljepote svojih djela, ljepote Zemlje što je stvorio.

Njegova je ljubav stvorila sve te nezamislive, neopisive, neizrecive ljepote u kamenu, zemlji, vodi, oblacima. Utisnula čaroban cvijetak u sasušenu pukotinu stijene, razlistala gordo stablo i korijen mu mekom mahovinom prekrila, usred pustoši suncem presahle iznjedrila nit vode žive... Njegova je ljubav tako djelotvorna, mudra, nježna, maštovita i neizreciva.

Njegova nam je ljubav darovala oči kojima možemo sagledati i maleno i veliko. Oči da u njih stane i sićušna kapljica rose obojena dugom i čitavo obzorje zarumenjeno prvim jutarnjim cjelovom sunca. Oči da vide sklad boja i

FRANJO MILINAC

Križ na Svetom brdu

ljepotu oblika. Od Njega nam uši da osluškuju nježan lahor u mladim iglicama ariša, huk vjetra u raspuklinama stijena i gromoglasan urlik groma u vrhovima. I nos nam daje za omirisati maglu, cvijet, vatru, skrivenu jagodu i gljivu...

On mi daje i noge brze k'o u košute i potavi me na visine čvrste (Ps 18,34) i vodi me rukom jakom i sigurnom, planinom kao velikom galerijom svoje ljubavi i mudrosti.

I dok tako koračam ljepotama planine, razgovaram sa svojim Stvoriteljem. Ne izgovaramo riječi, ali se razumijemo. On mene pouča-

Posebno sam sretna, kad u planini nađem na majušnu kapelicu ili raspelo, znak da su mnogi hodeći brdima na poseban način osjetili Božju blizinu i doživjeli veličinu ljepote njegovih djela

va, raduje, smiruje, odgaja djelima ruku svojih što ih, sa svakim novim korakom, sa svakim novim pogledom otkrivam i razaznajem. Ja mu bezglasno zahvaljujem i strahom i nadom i radošću ustreptalog srca.

Kad se umorim ili ožednim, a čini se nigdje pogodna mjesta za počinak, i vrelna dana isuši svaku poru, i baš onda, kao što psalmist pjeva, i meni se dogodi:

*»...na poljanama zelenim on mi daje odmora.
Na vrutke me tihane vodi
i krijepi dušu moju.« (Ps 23,2).*

Dao mi je i jezik i nebrojene riječi, ali su i one nedostatne da opišu ljepotu vidika, oblika, boja, pojava, slika ... ljepotu Božje planine. I svaki put kad sam u tim Njegovim prostorima kamena i neba, pa čak i ponovno na istome mjestu, na istom vrhu ili stijeni, opet mi nešto novo otkrije, pokaže, podastre srcu, oku, uhu. Opet me iznenadi veličinom svoje mudrosti i silinom svoje ljubavi.

I kao što je, stvarajući ovaj svijet, Gospodin stvorio čovjeka da gospodari svime stvorenim,

FRANJO MILINAC

Kapelica Sv. Ilije na istoimenom biokovskom vrhu

ali i da se divi i zahvaljuje, i podario mu družicu, jer nije dobro da čovjek bude sam, tako je i meni odabrao prijatelje da zajedno hodimo planinom. Jer s prijateljima je lakše podnositi napore penjanja, žeđ, umor, opasnosti. S prijateljima se brige dijele, a radosti umnažaju. S prijateljima je i molitva radosnija.

Posebno sam sretna kad u planini naidem na majušnu kapelicu ili raspelo, znak da su mnogi hodeći brdima na poseban način osjetili Božju blizinu i doživjeli veličinu ljepote njegovih djela i iz zahvalnosti podigli znak koji poziva na molitvu, zahvaljivanje i slavljenje Boga. Učini mi se da su to zapravo materijalizirane riječi psalma koji svakom biću poručuje:

*»Jahvina je zemlja i sve na njoj,
svijet i svi koji na njemu žive.« (Ps 24,1)*

I kad zastanemo pod sjenom križa, moleći Andeosko pozdravljanje, nad glavom mrmori vjetar, daleko u podnožju oglasi se zvono i zrak miriše čistoćom, pošaljem put nebesa cjelov, a jedan bezglasni HVALA! iz mog srca odnesu ptice u Njegove visine.

Križ na Batu iznad Kijeve

VLADIMIR JAGUŠIĆ

Kamičak

Ivan Hapač, Sveta Nedelja

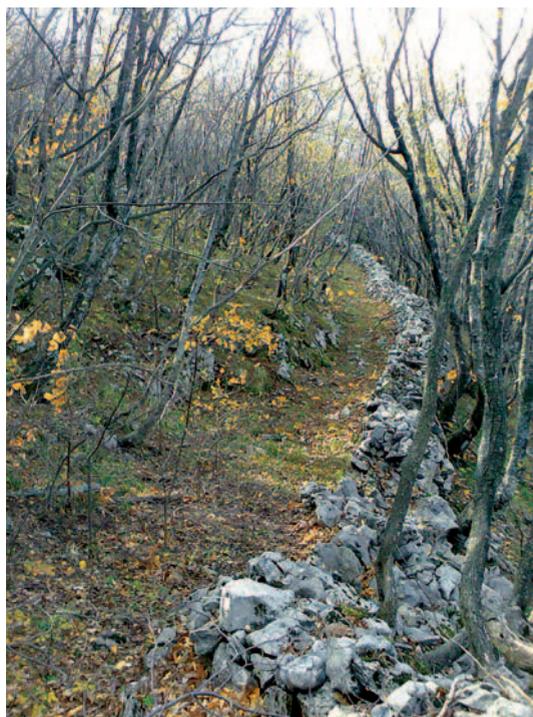
*Život se ne mjeri brojem udisaja koje napravimo,
nego momentima koji nam oduzmu dah.*

Nisam mislio pisati o ovome, ali kad sam ponovno gledao slike koje mi je jednom prilikom poslao prijatelj – planinar, u mašti mi se trgnula neka smušena strast da osim nas nekolicine još nekoga provedem putom onih koji su svake godine »trbuhom za kruhom« selili na Velebit, a danas se vraćaju da osvježe uspomene i posjete znane predjele. Podgorci nisu svjesni da u nama bude zavist – ne zbog svoga lagodna života, koji nisu imali, već zato što su živjeli u takvoj ljepoti, nama tako čarobnoj i rijetko dostupnoj.

Sve je počelo pričama dobrog znalca toga kraja i običaja, simpatičnog lovca Reljića. Ispričane s toliko puno topline i neskrivenog ponosa, stavile su mi mali kamičak u snove. Kad god sam s okolnih vrhova mogao vidjeti predio Dragačevskih Klapanovaca, nisam prestao maštati kako sam tamo i malen i sitan, kakav se uvijek osjetim u njedrima Velebita, i uživam u ljepoti. Žudnju mi je do kraja razbuktala za njega usputna crtica da na Klapanovcima postoje i tri povelike jame.

Diskretno sam se raspitivao kod Vite, planinarske »enciklopedije« za stare putove kojima su »selili« Podgorci, onog Vite koji je sa suprugom Bojanom zasnovao mali alanski botanički vrt. I on mi je kroz priče govorio kuda je selio Medo u Međin Golić, kojim putovima su »selili« ovi, kojim putom oni i zašto ovi ovim putom, a oni onim.

Rekao je Vito i imena i rodoslovlja i tko je kada umro, čiji je otac naslijedio koju duli-bu, dočić, dolac ili padež, ali ja sam vidio sebe kako hodam tim putovima, kuda su svoju brigu i svoj kamenčić u cipeli nosili mladi i stari podvelebitski gorštaci, ponavljajući svake godine

IVAN HAPAC

Zaboravljena staza

isti scenarij: ljeti sa stokom na Velebitu, a zimi u njegovu podnožju.

Šetajući s Vitom naučio sam kako vidjeti i prepoznati stazu ili put tamo gdje nema planinarskih oznaka i kuda nitko ne prolazi već pedesetak godina. Mlađi je, ali je više prošao i uz veliku zahvalnost bila mi je čast i zadovoljstvo učiti od boljega. Do mnogih su me lijepih mjesta dovele stare staze gorštaka.

Moja mala tajna nije bila ono što sam govorio, već ono što sam želio, a to je proći usporedno s Premužićevom stazom s južne strane

Zečjaka ispod Cipaljskog vrha i vidjeti Štokić dulibu sa sjeverne strane, obići dulibu i vratiti se na Alan Premužićevom stazom.

Spreman, pun entuzijazma, poveo sam i zaljubljenicu u Velebit – Snježanku, jer je željela vidjeti Štokić dulibu, a i jer mi je trebala zbog sigurnosti, kao ugodno društvo i kao isprika ako slučajno ne uspijem otkriti put. Mogao sam reći: »Pa, bilo je dosta za danas, ajmo natrag!«

Početak puta je snovan u Baričević docu, prekrasnoj livadi, s lijeve strane, kraj same Premužićke, na početku puta kroz srednji Velebit.

Mir... Lijep dan... Klasičan ulaz u šumu preko nekih starih suhozidova. »Staza« se ponekad gubila, ponekad iznicala niotkuda, a ponekad je bila toliko jasno utisnuta u prostor kao da je još jučer tuda prošlo stado ovaca i time smanjilo strah namjerniku da dobije volju kročiti dalje, u samo srce divnog Velebita.

Prošli smo kraj Zvirnjaka, penjali se uz greben obrastao klekovinom, smrekama i kamenjem koji, kao ukraden dio sjevernog dijela Velebita, a ovdje izgubljen u bijegu, pokazuje kako je sva ljepota pomiješana u istom »loncu« čudesne prirode. S desne je strane 1448 metara visoka Visibaba, jedan od vrhova Plešivice.

Štokić duliba

IVAN HAPČIĆ

Obilazimo sa sjeverne strane 1556 metara visok Cipaljski vrh i tu je staza najednom prestala biti spremna voditi nas dalje. Šuma je visoka. Ne vide se vrhovi i ni po čemu ne mogu utvrditi mjesto naše izgubljenosti. Pomoglo je sunce i spoznaja da s južne strane neminovno mora biti nešto već viđeno. I bi tako. Želja da idemo što kraćim putem odredila je smjer kojim smo krenuli. Vrlo sam brzo prepoznao greben i mjesto na kojem sam već bio prije godinu dana, ali dolazeći iz smjera Dragačevskih Klapanovaca. Greben koji kao da je postavljen u tom bespuću, u dužini od dvadesetak metara da pruži svakome mogućnost vidjeti Štokić dulibu u svoj njezinoj ljepoti. Takav vidik na prekrasnu dulibu, koji oduzima dah, nije moguće doživjeti niti s jednog od okolnih mjesta, niti s južne, a niti sa sjeverne strane. Cijela duliba, sa starom šternom za vodu, usamljenim smrekama i prekrasnom livadom, okružena bukovom šumom, sjaji u svojoj ljepoti. Uživanje u pogledu i upijanju detalja trajalo je... Pozadinu svega, kroz sunčanu sumaglicu, činilo je more.

Nakon dugog odmora i bez ijedne snimljene slike, jer mi je film bio pri kraju (vrijeme je da počnem koristiti suvremeniju, digitalnu tehniku), nastavili smo put preko Borovačkog brda prema livadi Osoki ispod vrhova Malog i Velikog Ileksinovca. U visokoj travi, punoj žutog cvijeća, kraj ostatka jednog stana, ponovno smo naišli na staru, zavojitu stazu, koja se ulaskom u šumu vrlo brzo pretvara u pravi put.

Nakon kojih pola sata hoda, u samom podnožju Kurozeba, izbili smo ponovno na Premužićevu stazu, s pogledom na Vrata i Štokić pode.

Dva sata poslije, nakon desetak sati hoda i boravka oko Štokić dulibe, sjedili smo za stolom u kući na Alanu, dočekani obilnim toplim jelom koji je spremila Vesna.

Kamičak koji me je tako dugo »žuljao« u mojoj viziji napokon sam izvadio iz svojih neostvarenih želja. Divan je osjećaj znati da nikad neće nestati tih malih, slatkih kamičaka, koji nas zovu da ih ponovno otkrijemo iz nekoga drugog smjera, iz neke druge perspektive, u društvu s pouzdanim pratiteljem. Uvijek isti, a stalno neki drugačiji Velebit!

MLADEN GRUBANOVIĆ I TRI GENERACIJE VJERNE PLANINARSTVU

Za razliku od velike većine sportaša, a napose nogometnih navijača, koji svome klubu ostaju vjerni do smrti, planinari su mnogo pokretljiviji i lako mijenjaju društvo ovisno o životnim prilikama. Štoviše, ima i onih koji su istovremeno članovi nekoliko društava. Rijedak je primjer vjernosti svojem društvu, u ovom slučaju PD-u »Sljeme« u Zagrebu, obitelj Grubanović, koja je tom društvu odana već tri generacije.

Ovdje će biti riječ o pripadniku druge generacije, Mladenu Grubanoviću, koga planinari poznaju pod nadimkom Deo. Njegov otac Josip Grubanović (1903 – 1985) bio je stari hapedeaš (član HPD-a) još od 1920. i član vodstva u vrijeme predsjednika prof. Josipa Pasarića, a bio je poznat i kao skijaški sudac. Nakon Drugoga svjetskog rata, 1950. suosnivač je »Sljemena«, a očevim stopama pošao je i njegov sin Mladen koji je postao članom toga društva 1955., u svojoj 14. godini. I ne samo to, Mladen je i svoje dvoje djece učlanio u »Sljeme« odmah poslije rođenja, a možda će se uskoro učlaniti i četvrta generacija (?).

Da vjernost i upornost »dinastije« Grubanović nije slučajna, potvrđuje još jedan zanimljiv podatak: Mladenov djed radio je u PTT-struci (telekomunikacijama), otac mu je u toj struci proveo cijeli radni vijek, a i Mladen također, sve do nedavnog umirovljenja.

Mladenova su specijalnost markacije, posebno one na Medvednici. Tko god je posljednja tri desetljeća išao iz Zagreba na Medvednicu morao je hodati stazama koje je on markirao i o kojima se neumorno brinuo, u početku kao član, a zatim kao pročelnik Komisije za planinarske putove Planinarskog saveza Zagreba. A to nije nimalo lak posao jer na Medvednicu vode ravno 72 puta. Mladen brižno vodi o njima evidenciju u obliku kartoteke, planira obnovu markacija i svake ih godine sam obnovi petnaestak. To je prilično nezahvalan posao jer plod njegova truda ima ograničen rok trajanja, što zbog zuba vremena, što zbog ruke primitivaca kojima je užitak uništavati. Ili to rade iz mržnje jer osjećaju da iza markacija stoje ljudi koji su bolji od njih?

Mladen je – upravo nevjerovatno! – 45 godina pročelnik Markacijske sekcije u »Sljemenu«, no i sada, kad zbog dotrajalih koljena ne smije više raditi punom snagom kao prije, brine se i nadalje za »svoje« putove kao mentor nekolicini članova Markacijske sekcije.

Iako su markacije njegova glavna preokupacija, Mladen je svestran planinar. Spomenimo da se brine

VILIM STRAŠEK

o Planinarskom putu po Medvednici, da je član Stanice vodiča Zagreb više od 35 godina, da se od 2001. kao član Gospodarske komisije brine za dom u Vugrovcu i uz to već 15 godina obnaša funkciju dopredsjednika »Sljemena« i Planinarskog saveza Zagreba. Pripovijedajući o proteklim vremenima posebno ističe pomoć koju su mu pri markiranju pružali Ladislav Janeš, Stjepan Pavlić i pokojni Ante Kulaš.

Završimo kratkim Mladenovim životnim kurikulumom: rođen je u Zagrebu 5. studenoga 1941., po zanimanju je telekomunikacijski tehničar, 1967. je završio visokogorsku alpinističku školu za vodiče, 1968. ljetnu školu za vodiče, 1973. zimski tečaj za vodiče i zatim tečaj za zaštitu prirode. Vodio je brojne izlete, drži planinarska predavanja, bavi se turnim skijanjem, a obišao je i pedesetak planinarskih obilaznica. Planinarska organizacija nije mu ostala dužna i dodijelila mu je brojna priznanja, među ostalima i najviša – Zlatni znak i Plaketu HPS-a.

prof. dr. Željko Poljak

O VELEBITU DA TI PIŠEM

Na posjet nekoj od planina najčešće smo potaknuti nečijom pričom, bila ona usmena ili u obliku novinskog ili internetskog članka. Kada je doživljaj priče u nekima od nas dovoljno sazrio i pobudio volju za odlaskom, posjet toj planini obično ostvarujemo na dva načina. Možemo se jednostavno pridružiti nekom dobrom poznavatelju planine koja je u žarištu našeg zanimanja ili otići u vlastitoj organizaciji.

Kada se odlučimo sami organizirati odlazak u planinu, na početku, uz dužno poštovanje prema planini, najčešće odabiremo jednostavnije planinarske putove ili šetnice, kako ih neki nazivaju, a zatim postupno sve zahtjevnije i zahtjevnije. Svakako je razumno posavjetovati se s nekim tko je pravi poznavalac ciljane planine, bilo razgovorom ili čitanjem dobrog članka nekoga kompetentnog autora. Danas nam je na raspolaganju i internet pa su nam mogućnosti proširene. Tada nam još ostaje procjena, tko je dobar autor s pravom informacijom. Tražeći i sam neke informa-

cije, susretao sam se i s lošim autorima i s lošim informacijama. Međutim, jedan me članak, naoko uglednih autora, objavljen u jednom geografskom časopisu, posebno neugodno iznenadio.

Krenimo redom. U ruke mi je dospio primjerak časopisa GEO, i to broj 8 iz kolovoza 2007., u kojemu je objavljen članak o Velebitu na čak petnaest stranica. Počeh ga čitati s veseljem, ali već s početka iznenađenje i nevjerica. Pročitao sam članak do kraja uz niz iznenađenja i uz sve veću nevjericu. Napisah osvrt na članak i poslao ga glavnoj urednici časopisa. U njezinu odgovoru stoji da mi se zahvaljuju na osvrtu i kritikama, ali da pismo neće biti objavljeno u časopisu jer bi moj osvrt oduzeo mjesto nekom članku čiju bi objavu inače platila neka zainteresirana tvrtka. Kao dobru vijest navela je da su autori teksta upoznati s mojim osvrtom. Upitao sam se zašto samo autori, zašto ne i planinarska javnost.

Navedeni je članak podijeljen u dva dijela, prema autorima tekstova. Autor prvog dijela je Vladimir Lay, a autori drugog dijela su Ivana Svetić, Ana Brkljačić i Vladimir Lay. Autori su na kraju teksta predstavljeni na sljedeći način, citiram: »Autor je teksta dr. sc. Vladimir Lay sociolog-istraživač iz instituta »Ivo Pilar« u Zagrebu. Sveučilišni je predavač kolegija socijalna ekologija na Hrvatskim studijima u Zagrebu. Sudionik je pokreta za zaštitu okoliša u Hrvatskoj od 1990. Posjetitelj je i poštovatelj prirode u Hrvatskoj, a posebno Velebita posljednjih 40 godina.« – »Ivana Svetić od djetinjstva se svako jutro budi s pogledom na Velebit. Ispunila je jedan od svojih snova – sudjelovanje u promicanju Velebita i skrbi za njega.« – »Ana Brkljačić, biologinja, ravnateljica je Javne ustanove »Park prirode Velebit«. Nakon studija vraća se u Gospić, gdje je rođena i odrasla, pokušavajući praktično primijeniti i živjeti svoje obrazovanje i struku.«

Na početku prvog dijela članka autor definira što je gorska Hrvatska, gdje između ostalog piše: »Najviši vrh Hrvatske ne prelazi 1800 metara nadmorske visine pa gorska Hrvatska nije osobito visoka«, čime izriekom dokazuje kako mu nije poznato koji je najviši hrvatski vrh niti koliko je visok.

Nadalje, autor govori o pristupačnosti Velebita zaključujući da »Velebit nije nepristupačan ni opasan. U toplim mjesecima od svibnja, lipnja do listopada dostupan je svakome.« Ne znam je li autor svjestan da svojim lakomislenim pisanjem o nepostojanju opasnosti na Velebitu u »toplom mjesecima« s jedne strane podcjenjuje Hrvatsku gorsku službu spašavanja, bez

HRVOJE ŽRINČIĆ

»Šetnja« kroz klanac Male Paklenice

konkurencije najbolju hrvatsku službu za spašavanje, a s druge strane lakomisleno i neodgovorno poziva sve ljude da nekritično krenu na Velebit, ali i u susret opasnostima. Upozorio bih da u »toplim mjesecima« na Velebitu vrebaju ove opasnosti: mjestimično teška orijentacija, stijene, oštre škrape, provalije i ponori, velike vrućine i ljetne oluje, poskoci i posljednjih 17 godina – mine! Pitam autora bi li danas dopustio svome sinu da obilazi Tulove grede, i to onaj dio koji je miniran, kao što mu je to dopustio prije?

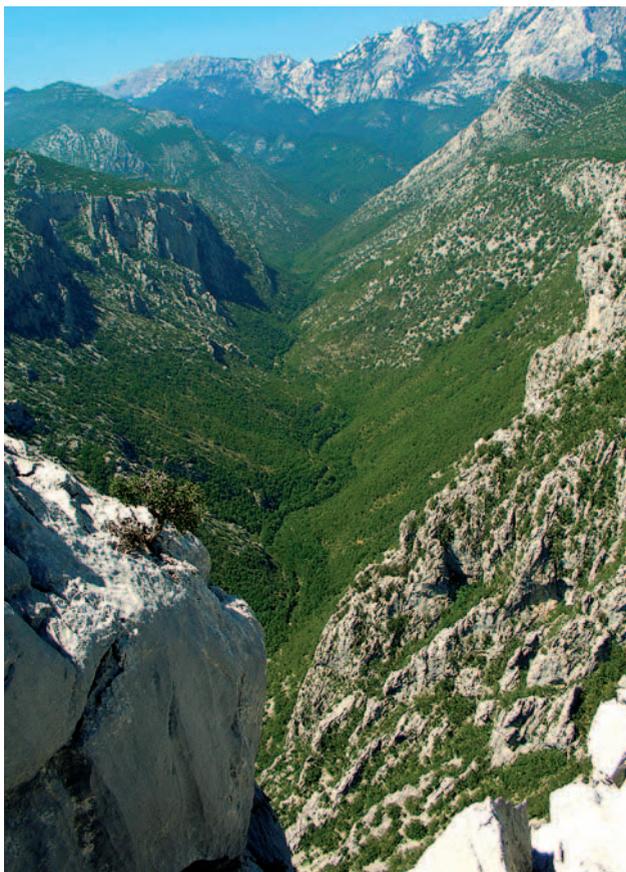
Autor tvrdi i da je sudionik pokreta za zaštitu okoliša u Hrvatskoj od 1990. (ma što to značilo), a u tekstu višekratno govori o posjetima Velebitu automobilom. Čak i satnice određuje u skladu s vremenima automobilskih obilazaka Velebita. Ljudi koji se stvarno bave zaštitom okoliša preporučuju javni prijevoz – da se što manje onečišćuje velebitski zrak i time umanju djelovanje, primjerice kiselih kiša.

Autor piše i sljedeće: »Prostor Krupe i Zrmanje južno od Zadra automobilom ili autobusom može se dosegnuti za pola sata.« Napomenuo bih autoru da su južno od Zadra samo more i otoci, a Krupa i Zrmanja su izrazito istočno.

Sve u svemu, autor se površno služi hrpom sladunjavih riječi jer očito ne poznaje dovoljno činjenice. Uz već spomenuto da »Velebit nije nepristupačan ni opasan. U toplim mjesecima od svibnja, lipnja do listopada dostupan je svakome«, zadovoljenje ega naročito se ogleda u ove dvije rečenice: »Oni uporniji i sportski orijentirani mogu proći uzduž cijelog Velebitskog planinarskog puta (VPP) od Krasna na sjeveru do Starigrada Paklenice na jugu. Meni i mojim prijateljima planinarima za cijeli taj put trebalo je – šebući bez žurbe – deset dana.« Oni koji nemaju potrebe isticati svoj ego rekli bi: »Mojim prijateljima planinarima i meni...«, a ne bi sebe stavljali na prvo mjesto. A problemi sa stranama svijeta stalno su prisutni, jer trebalo je napisati: »...od Krasna na sjeverozapadu do Starigrada Paklenice na jugoistoku.«

I drugi dio teksta pati od pojedinačnih pogrešnih tvrdnji i iskrivljenih velebitskih slika. Već u prvom, uvodnom odjeljku govori se da su Krupa i Krnjeza pritoke Zrmanje. Krupa jest pritoka Zrmanje, ali Krnjeza nije. Krnjeza je, naime, pritoka Krupe. K tome, kada pišu o Anića kuku, autori navode da je od mora udaljen desetak kilometara, a stvarna je udaljenost nepuna četiri kilometra, i to cestom, ili približno tri puta manje nego što autori pišu.

Nadalje, autori počinju opis klanaca Velike i Male Paklenice ovom rečenicom: »Kanjoni Velike i Male Paklenice nisu prostori pakla nego jedinstvene šetnice od podvelebitskog primorskog gradića Starigrada Paklenice...«. Podsjetio bih autore teksta da

Velika Paklenica s Anića kuka

»šetnja« od Starigrada Paklenice do kraja »kanjona« Velike Paklenice, tj. do Ivinih Vodica, traje punih pet sati dobrog planinarskog hoda bez ikakvih odmora i da se pri tom svladava 1250 metara nadmorske visine.

Dodajmo k tome i povratak, da slika bude kompletna. Dok u Velikoj Paklenici i postoji planinarska staza, tog luksuza u Maloj Paklenici nema. »Kroz klanac M. Paklenice nema uhodane staze, nego se među golemim blokovima odvaljena kamenja treba držati markacije Pakleničkog planinarskog puta. Stijene ovdje nisu takvih dimenzija kao u Velikoj Paklenici, ali je prodiranje znatno teže zbog neprohodnosti i divljine. Trajanje puta nemoguće je točno odrediti, jer to ovisi o snalažljivosti putnika« piše prof. dr. Željko Poljak u svojem vodiču »Hrvatske planine«. Da slika bude potpunija, dodajmo da je svojevremeno Mala Paklenica bila predložena kao jedna od mogućih lokacija za snimanje filma o Danteovu Paklu. Vrlo je vjerojatno da autori nikad nisu prošli stazom kroz klanac Velike Paklenice niti su o njoj dovoljno čitali, a posve je sigurno da nikada

nisu prošli kroz Malu Paklenicu, a ni pročitali o njoj bilo što vrijedno čitanja.

S druge strane, autori pri samom kraju svojeg teksta pišu: »Ako je u vama više planinarskog i avanturističkog duha, u uvalu (Zavratnicu, op. a.) se možete spustiti iz sela Zavratnice. Nakon petnaestak minuta hoda ugodno će biti osviežiti se u uvali...«. I sad neka mi netko razuman pokuša objasniti da za petnaestominutni odlazak u uvalu Zavratnicu, pravom i predivnom šetnicom, treba »više planinarskog i avanturističkog duha« nego za otići u obilazak »šetnica« koje prolaze kroz klance Veliku i Malu Paklenicu.

Posebno čudi što se u članku o Velebitu nigdje ne spominje strogi prirodni rezervat Rožanski i Hajdučki kukovi. Mnogi ne znaju da je to stroži stupanj zaštite nego u nacionalnom parku. A taj viši stupanj zaštite zaslužio je strogi prirodni rezervat Rožanski i Hajdučki kukovi zbog svoje jedinstvene ljepote i osjetljivosti na utjecaj čovjeka. Tako u već spomenutoj knjizi »Hrvatske planine« Željko Poljak piše o Rožanskim i Hajdučkim kukovima: »Neobično, gotovo fantastično carstvo krša što ga je priroda ovdje stvorila, rijetko se gdje javlja na jednom mjestu,

u takvoj koncentraciji i veličajnosti. Skupina sadrži pedesetak kamenitih vrhova visokih preko 1600 metara koji bogatstvom oblika već odavna privlače planinare i alpiniste. Glavne su prirodne karakteristike divlje, rastrgane, okomite i odlomljene litice od gromadastih vapnenjaka, zatim jame, ponori, strmo-glavnice, velike razderane ponikve, kameniti kolosi u obliku šiljaka, tornjeva, kukova, obeliska, razlomljenih i nazubljenih glava, prirodnih vrata i prijevoja. Sve to, i uz to iskonski vegetacijski pokrov, bili su razlogom da su Rožanski kukovi, zajedno s Hajdučkima, od siječnja 1960. pod zakonskom zaštitom kao strogi prirodni rezervat.«. Uvjeren sam da je svakome jasno da je govoriti o ljepotama Velebita, a ne spomenuti Rožanske i Hajdučke kukove isto kao i govoriti o Parizu, a ne spomenuti Eiffelov toranj. Osim toga, uvjeren sam da su Dabarski kukovi, Stapina s okolicom, Bojinac, jama Mamet i prostor između Crnopca i Kite Gaćešine zaslužili makar biti nabrojani ako već nisu mogli biti opisani.

A sada o nečemu što najviše čudi. Na internet-skoj stranici Hrvatske gorske službe spašavanja (www.gss.hr) prikazani su podaci o svim njihovim intervencijama u 2002. i 2003. godini. Tamo možemo pročitati da je HGSS u »toplím mjesecima« (svibanj – listopad) imala 2002. na Velebitu osam intervencija, od čega pet u Velikoj i Maloj Paklenici, a 2003. devet intervencija na cijelom Velebitu, i to svih devet u Velikoj i Maloj Paklenici (s jednim smrtnim slučajem). Ako ove podatke usporedimo s dva sljedeća citata iz članka o Velebitu u časopisu GEO: »Velebit nije nepristupačan ni opasan. U toplím mjesecima od svibnja, lipnja do listopada dostupan je svakome« i »Kanjoni Velike i Male Paklenice nisu prostori pakla nego jedinstvene šetnice od podvelebitskog primorskog gradića Starigrada Paklenice...« dolazimo do vrhunca lakomisenosti i neodgovornosti autorâ, prozašlih iz nepoznavanja Velebita.

Što se tiče bilo kojeg članka, pa tako i ovog o kojemu pišem, prije svega postoji moralna odgovornost autorâ, ali i odgovornost onih koji su omogućili da se takav neprimjeren članak objavi. Znajući da o članku ovih autora dijelom ovisi i sudbina Velebita, još sam zabrinutiji. A kada je riječ o odgovornosti onih koji su omogućili da takav neprimjeren članak ugleda svjetlo dana, potrebno je reći da su o tome odlučivale, barem po funkciji, stručna suradnica za zemljopis i glavna urednica časopisa GEO. Nije mi jasno na temelju čega su donijele odluku da se taj članak objavi kad je već na samom početku teksta očito da autori ne znaju ni koji je najviši hrvatski vrh.

Hrvoje Zrnčić

WWW.IZFOTELJE.COM

WEB DUĆAN 0-24 SEDAM DANA U TJEDNU
WWW.IZFOTELJE.COM

Ne gubite vrijeme od boravka u prirodi. Što vam treba naručujte u bilo koje vrijeme, u udobnosti vlastitog doma uz šalicu omiljenog napitka.

NOĆNI MONOKULARI DALEKOZORI

Više informacija na
WWW.LAPUS-PLUS.HR ili
WWW.IZFOTELJE.COM

LAPUS PLUS
WWW.LAPUS-PLUS.HR
TEL: 01/4668-785

Veliki izbor
Odjeće, obuće, torbi
ruksaka, noževa, kompara,
dalekozora

YUKON
PRO-LUX

FAST
AIM

SIMMONS

Paco
professional tools.com

IP
BlackBird

NA ZORANIĆEVU VRHU 35 GODINA POSLIJE

Zoranićev vrh nalazi se zapadno od Vaganskog vrha i od njega je udaljen oko 1500 m zračne linije. U svibnju 1973. PD »Paklenica« iz Zadra, u suradnji s ličkim društvima, prosjeklo je kroz klekovinu stazu do vrha i obilježilo je, te vrhu dalo ime po poznatom pjesniku, kojega smatramo i našim prvim planinarom. Do tada je vrh bio bezimen, spominjao se samo kao kota 1712.

Uvjereni da je u povodu petstote godišnjice rođenja Petra Zoranića staza obnovljena i svježije markirana, i voljni da pokažemo svoje poštovanje prema pjesnikovu djelu, nas troje Šibenčana krenulo je 24. rujna od Raduča preko Bunovca prema Vaganskom vrhu. Da bismo skratili put, iz Cesarove doline nismo išli po markiranoj stazi prema Malovanu, već smo kraj ostataka stanova odmah krenuli udesno i uspjeli se po nemarkiranoj i djelomično zarasloj stazi uspeli do trase Velebitskoga planinarskog puta. Znali smo da su moguća dva prilaza Zoranićevu vrhu, a kako na prijetoju iznad Babina jezera nismo našli polazište za uspon, sišli smo do jezera, odakle bi staza morala biti obilježena. Na jednom smo kamenu, svega dvadesetak metara od vode, prepoznali riječ »vrh«. To nam je za početak bilo dovoljno, ali dalje nikakvih oznaka nije bilo, osim poneke hrpice krupnoga kamenja, koje je netko, tko zna kada, složio kao putokaze.

Probijali smo se kroz kamenjar i klekovinu. Našli smo i ostatke nekoliko markacija, tj. nekoliko crven-

kastih mrljica. Nigdje se ne vidi da je tko sjekao klekovinu, koja nas, na sreću, nije zaustavila – svaki put smo se uspjeli iskobeljati, ponekad s kojom zanemarivom ogrebotinom. Na vrhu smo našli metalnu pločicu i još čitljiv natpis, gdje između ostaloga piše: »Zoranićev vrh, 1712 m«.

Možda upravo zato što poznajemo okolne vrhove i terene, vidik smo doživjeli kao izniman. Najviši i najveći dio južnog Velebita bio je oko nas. Bili smo u središtu, iznenađeni, zadovoljni, razočarani i zadivljeni u isto vrijeme. Iznenađili su nas ostaci prvoga snijega i zapušten prilaz vrhu. Zadovoljni smo što smo ipak došli na vrh, razočarani što se nitko od nas, a mislim na sve planinare u Hrvatskoj, nije sjetio obnoviti stazu, a i zadivljeni, kao uvijek, ljepotama drage planine. Na povratku smo složili još nekoliko hrpica kamenja da onima koji dođu poslije nas bude lakše.

Ovo ne pišem da bih bilo koga prozivao, jer u ovakvim slučajevima uvijek treba početi od sebe. Ne može se reći ni da su planinari ravnodušni prema kulturi i tradiciji. Stvar je po svoj prilici u tome da svatko od nas misli da je ono što se normalno očekuje kao zajednička manifestacija već napravio netko drugi. Oni koji znaju da se staza nije uređivala punih 35 godina imali su valjda razumljiv razlog da odgađaju posao koji i nije velik: od Babina jezera do vrha ima oko pola sata hoda.

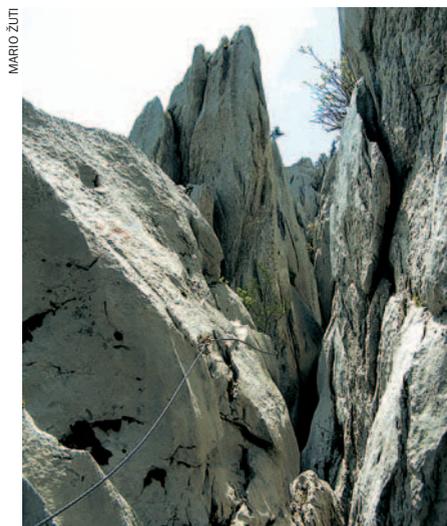
Ivo Antunac

KAKO JE NASTALO IME NATAŠIN DOL NA VIHORAŠKOM PUTU

Na pisanje ovih redaka potaknuo me članak »Stijene, stijene« Darka Kosa iz Ivanca, koji govori o ljepotama Bijelih i Samarskih stijena. Članak je objavljen u listopadskom broju »Hrvatskog planinara«. Budući da sam na poseban način jako vezana uz taj dio naših planina, osjetila sam potrebu odgovoriti na pitanja koja su zaintrigirala autora – odakle naziv »Natašin dol 1974« na Vihoraškom putu i tko je ta Nataša?

Nataša, po kojoj je dobila ime ta ljupka dolina na Vihoraškom putu, davne je 1974. godine bila djevojčica, planinarka, članica PD-a »Vihor«, koja je doživjela tešku prometnu nesreću. Dok se borila za život u bolnici, prijatelji njezinih roditelja planinara otkrivali su ljepote Bijelih i Samarskih stijena i trasirali Vihoraški put. Budući da nisu znali hoće li Nataša ostati živa, posvetili su joj tu dolinu kao sjećanje na nju. Međutim, Nataša se izborila za svoje mjesto pod suncem, ozdravila i ubrzo nastavila planinariti s još većom strašću i ljubavlju prema planinama. Tu svoju ljubav i dan danas prenosi na svoju djecu i priča im o divnim ljudima koji su je zarazili planinarstvom.

Nataša Pahernik (djevojački Ivić)

Vihoraški put

»PLANINARSKI VODIČ PO HRVATSKOJ« ALANA ČAPLARA

Sredinom studenoga u izdanju izdavačke kuće Meridijani iz Samobora i Hrvatskoga planinarskog saveza tiskana je pozamašna knjiga od 688 stranica Alana Čaplara pod naslovom »Planinarski vodič po Hrvatskoj«. Knjiga je bogato ilustrirana s više od 1150 fotografija i 75 preglednih zemljovida, a format joj je 21×16,5 cm.

Alan Čaplar dobro je poznat hrvatskim planinarima kao vrijedan autor i urednik brojnih knjiga te kao urednik časopisa »Hrvatski planinar«. U osam godina Čaplarova uredničkog rada »Hrvatski planinar« unaprijeđen je i u sadržajnom i u grafičkom pogledu, a ove je godine pod njegovim vodstvom proslavio 110. obljetnicu izlaska prvog broja i 100. godište. Iako će tek u siječnju 2009. navršiti 30 godina života, Čaplar već posjeduje bogato planinarsko iskustvo, a na polju publicistike njegovo je ime već postalo sinonimom za kvalitetna planinarska izdanja.

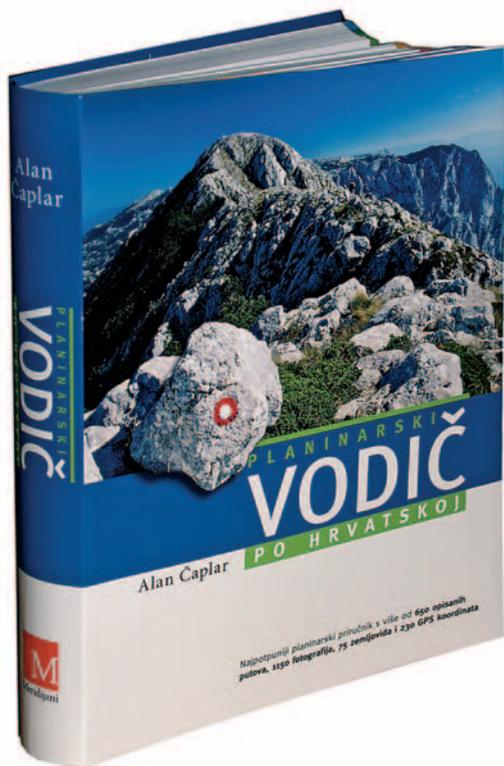
»Planinarski vodič po Hrvatskoj« Čaplarova je sedma i dosad najopsežnija knjiga. Kao izvrstan poznavalac hrvatskih planina, u ovom je vodiču sustavno, jednostavno, logično i sažeto obradio sve hrvatske

planine, tako da bude pristupačan svakome, bez obzira na dob, naobrazbu i planinarsko iskustvo. Vodič daje sažet, ali istovremeno i detaljan opis polazišta, varijantu ili varijante puta te opis konačnog odredišta. Bitna je odlika vodiča da daje golemu količinu stvarnih i dobro klasificiranih podataka, po čemu je, za razliku od većine turističkih i planinarskih vodiča punih mitologiziranja i romantiziranja, vodič u pravom smislu riječi jer daje konkretne upute: odakle, kuda, kako i dokle. Osim toga, sva odredišta predstavljena su atraktivnim fotografijama i GPS koordinatama. Ilustracije su pomno odabrane pa mnoge imaju ne samo dokumentarnu već i estetsku vrijednost. Priloženi pregledni zemljovidi, svi u praktičnom mjerilu 1:100.000, lako su čitljivi jer su oslobođeni svih pojedinosti. Stoga ih mogu upotrijebiti i čitatelji koji nemaju kartografskoga znanja.

U pripremi vodiča do izražaja je došlo i autorovo dobro poznavanje grafičkih programa pa je vodič već od početka koncipiran razbijanjem teksta na različite manje funkcionalne cjeline koje se već svojim izgledom jasno razlikuju i ističu - sve kako bi sadržaj bio što pregledniji. Iako je to planinarima razumljivo, treba istaknuti da je za pripremu takvog izdanja potrebno višegodišnje sustavno prikupljanje podataka iz raznih izvora i suradnja lokalnih poznavalaca terena. Naime, za razliku od beletristike, koja se stvara bez troškova i u udobnom naslonjaču, u vodiču svaki redak mora biti provjeren na terenu, što traži mnogo vremena, praktičnog znanja, truda i novca, tako da nikakav autorski honorar ne može ni približno pokriti autorove troškove. Drugim riječima, takvo se djelo može stvoriti samo amaterskim entuzijazmom.

Valja reći da vodičem, unatoč velikom opsegu, nisu obuhvaćene sve mogućnosti u našim planinama jer to praktično nije moguće, nego je riječ o izboru šetnji, tura i uspona. Takav je izbor neminovan jer bi za iscrpniji prikaz trebala knjiga enciklopedijskog formata, ali je ponuđen odabir staza i ciljeva uravnotežen i dovoljno raznolik te nudi raspon od lakih poludnevničkih šetnji do višednevnih planinarskih tura. Unatoč sažetosti, vodičem su obrađena sva važna hrvatska planinarska odredišta čime se daje sveobuhvatan pregled mogućnosti za planinarenje u Hrvatskoj.

Vodič će biti upotrebljiv planinarima i izletnicima različitih profila i razina planinarskog iskustva, ali je njegova vrijednost i u tome što će izgledom – velikim brojem fotografija te dinamičnom grafičkom opre-

mom - animirati svakoga tko posegne za njim, a bit će poželjan i svakome tko ima automobil jer su označeni cestovni prilazi i brdske ceste do većine objekata, osobito do planinarskih kuća.

Potpuru izdavanju vodiča pružila je Hrvatska gorska služba spašavanja. Grafičku pripremu majstorski su izveli autor i njegovi kolege iz Meridijana

(Čaplar je zaposlen u Meridijanima kao zamjenik urednice istoimenog časopisa). Cijena vodiča je 249 kuna, a može se naručiti (uz popust) u izdavačkoj kući Meridijani, Obrtnička 26, 10430 Samobor, tel. 01/33-62-367, meridijani@meridijani.com i u Uredu HPS-a, Kozarčeva 22, 10000 Zagreb, tel. 01/48-24-142, hps@plsavez.hr.
prof. dr. Željko Poljak

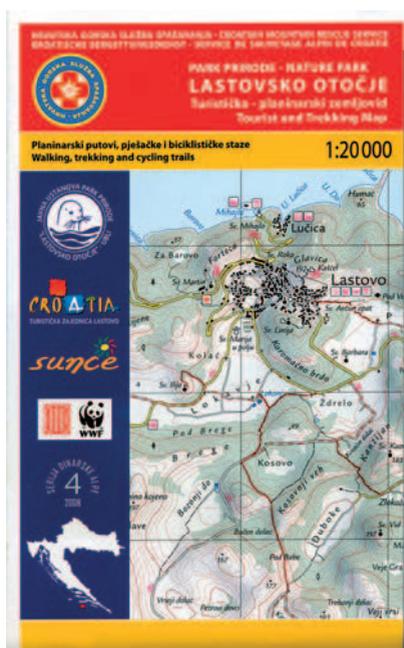
PRVA PLANINARSKA KARTA LASTOVSKOG OTOČJA

Na poziv Javne ustanove »Park prirode Lastovsko otočje«, Hrvatska gorska služba spašavanja je tijekom ove godine trasirala, očistila i označila pješačke i biciklističke staze na otoku Lastovu te izradila Turističko-planinarski zemljovid parka u mjerilima 1:20000 i 1:50000, dok je izrada vodiča u završnoj fazi. Svi su poslovi obavljeni u uskoj suradnji s Ministarstvom kulture, JU PP Lastovsko otočje i Turističkom zajednicom Lastovo.

Osobitost upravo objavljenog zemljovida u nakladi HGSS-a jesu ucrtani protupožarni putovi na Lastovu, idealni za pješaćenje i biciklizam, koji dosad nisu bili prezentirani kartografskim materijalom. Zbog tri velika požara u posljednjem desetljeću, prohodnost staza umnogome je izmijenjena, tako da su na zemljovidu prikazane samo staze koje su sigurne za kretanje, namijenjene sportskim i rekreativnim aktivnostima.

U suradnji s Udrugom za prirodu, okoliš i održivi razvoj »Sunce« iz Splita, koja zajedno s WWF-om provodi istraživanja podmorja na području Lastovskog otočja, provjerene su pozicije mnogobrojnih pličina (seka) i podvodnih hridi, ali budući da rezultati provjere nisu bili u suglasju s dostupnim kartografskim izvorima, odustali smo od označavanja njihovih pozicija, kao i dubina mora. Udruga »Sunce« pokušat će tijekom ljeta 2009. uz pomoć nove opreme kartirati podmorje i dostaviti nam potrebne podatke.

Pri izradi zemljovida najveći su problem predstavljali toponimi, koji se u pisanim i kartografskim izvorima znatno razlikuju od onih u upotrebi kod lokalnog stanovništva. Prema izvorima, dostupnih je toponima bilo oko 220 i u velikoj smo ih većini ispravili. Svoju smo kartu obogatili s još 199 toponima dobivenih anketom. Unatoč prijedlozima lokalnog stanovništva, a slijedeći kartografsko pravilo, pogrešni, ali uporabom prihvaćeni toponimi navedeni su bez izmjena, npr. Ubli (Uble), Zaklopatica (Zaklopitica), Skrivena Luka (Portorus), Vlašnik (Vlasnik), Bratin (Vratin) itd. Ipak, gdje je to god bilo moguće, odnosno u slučajevima za koje smo procijenili da neće izazvati zabunu, naveli smo izvorne toponime, npr.

uvala Zaklopitica, punta od Zaklopitice, uvala Portorus, kanal Žapalj itd., i to uz asistenciju i suglasnost dr. Antuna Jurice, autora knjige »Lastovo kroz stoljeća«. Velik je dio toponima prvi put naveden u nekom kartografskom prikazu.

Na žalost, nisu locirane brojne jame i špilje jer je njihov geografski položaj u raznim pisanim izvorima krivo naveden. Greške iznose i više od 200 metara, a budući da se te jame i špilje nalaze na teško prohodnom ili potpuno neprohodnom području, proračun projekta nije mogao podnijeti takva istraživanja. Ipak, suradnja i zainteresiranost lokalnog stanovništva i djelatnika JU PP Lastovsko otočje jamče da ćemo u drugom izdanju još više obogatiti sadržaj zemljovida.

Zemljovid Parka prirode Lastovsko otočje može se nabaviti u uredu PP-a Lastovsko otočje, uredu TZ Lastovo u Lastovu, prodavaonici Vrhunac u Zagrebu (Vlaška ulica) i sjedištu HPS-a u Zagrebu.

Rudolf Schwabe

IVO PEVEC (1916 – 2008)

Planinari su sretna kategorija ljudi jer u prirodi zaborave sve brige i životne poteškoće. Ponekad se ipak i u našem lijepom planinarskom životu dogodi nešto tužno, a to je kada od nas zauvijek ode netko tako drag i poseban.

Dana 17. listopada zauvijek nas je, u 92. godini života, napustio Ivo Pevec. Otišao je mirno i tiho kao što je i živio. Ivo je bio aktivan član HPD-a Zagreb-Matica punih četrdeset godina. Bio je planinarski vodič velikoga znanja i odgovornosti. Uz redovne nedjeljne izlete, kojih je vodio i do petnaestak godišnje, započeo je voditi i izlete srijedom (to su naši poslijepodneveni izleti koje smo nazvali »Šetnje srijedom«) i vodio ih sedamnaest godina, svake srijede, bez obzira na vremenske uvjete.

Posljednjih se desetak godina života povukao iz društvenog rada zbog bolesti supruge, a zatim i svoje. Morao je napustiti ono što je najviše volio: šume i planine, ali je i dalje ostao u vezi s nama planinarima. Javljali smo mu kamo idemo i gdje smo bili koristeći se njegovim tragovima i uputama. Zahvaljujući njemu, u tim našim »srijedama« dobro smo upoznali širu okolicu Zagreba, Samobora, Vukomeričke gorice, Pokupsko... Saznali smo da i naša Medvednica ima prašumu, netaknut dio prirode u istočnom dijelu.

Često smo išli i nemarkiranim stazama koje je samo on poznao, uvijek ih prije obišao, zabilježio i tek nas onda poveo sa sobom.

Gdje sve nismo bili s našim Ivom? Širom »Lijepo Naše«, pa i dalje. Uvijek samozatajan, nikada nikog

nije povrijedio ni izgrdio, iako smo ponekad bili malo nestašni. Kad bi netko zaostao nikoga prije o tome ne obavijestivši, samo bi mirno čekao ili ga otišao potražiti. Hodao je ispred nas uvijek sigurnim, jednolikim, odmjerenim korakom. Ako je društvo bilo poveće ili bismo se našli na nemarkiranu putu, povremeno bi zastao da nas prebroji, da se tko slučajno ne izgubi. Kao agronom po struci, imao je veliko znanje o svemu što se ticalo prirode, a na naša je pitanja uvijek strpljivo odgovarao. I što na kraju reći? Bilo je lijepo družiti se s Ivom, ali sve je u životu prolazno pa tako i ljudski život. Ostaju nam lijepe uspomene na staze kojima nas je vodio i izražavamo zahvalnost Bogu što smo imali takvu osobu među nama, koja nam je toliko toga lijepoga pokazala i naučila nas.

* * *

Ivo Pevec rodio se u Zagrebu 23. kolovoza 1916. Nakon studija agronomije najprije je radio po slavunskim mjestima, a kad se 1964. vratio u Zagreb, postao je članom Sekcije društvenih izleta HPD-a Zagreb-Matica. Godine 1981. počeo je voditi izlete »Srijedom popodne« i vodio ih je, prema statistici koju je uzorno vodio, oko tisuću! Ivinoj smo uspomeni posvetili »Šetnju srijedom« 5. studenoga 2008. Pošli smo na izlet njegovom stazom Kaptol – Remetski Kamenjak – Gračani, zastali na Mirogoju te položili cvijeće i zapalili svijeću na Ivinu grobu. Hvala Ti, dragi Ivo, počivaj u miru koji si sigurno zaslužio!

Štefanija Bakić,
koordinatrica »Izleta srijedom«

Jedan od brojnih Pevecovih izleta srijedom – prelazak skelom preko Save

PROSLAVA 80. OBLJETNICE PAKRAČKOG PLANINARSTVA

Dana 6. i 7. rujna 2008. PD »Psunj« iz Pakraca proslavilo je 80. obljetnicu svog osnutka. Glavna svečanost održana je u subotu 6. rujna u planinarskom domu na Omanovcu, uz nazočnost gostiju iz planinarskih društava iz Požege, Velike, Daruvara, Lipika, Novske, Nove Gradiške i Županje, predstavnika HPS-a Ivana Hapača, predsjednika Slavonskoga planinarskog saveza Miroslava Mesića, članove lokalnih udruga, predstavnike gradova Lipika i Pakraca, članove našega planinarskog društva i druge goste.

Proslavu je otvorio predsjednik društva Krešimir Kardum i u prigodnom govoru podsjetio na cjelokupnu povijest pakračkog planinarstva, od osnivanja podružnice »Čaklovac« 29. siječnja 1928. do današnjih dana. Nakon toga uslijedila je dodjela priznanja HPS-a i društvenih priznanja PD-a »Psunj« te pozdravne riječi uzvanika i ostalih gostiju, a potom i planinarski domjenak.

Sutradan je na Omanovcu održan 33. slet planinara Slavonije, koji je okupio planinare iz svih slavonskih planinarskih društava.

Osim njih, bili su tu izviđači iz Jarmine, planinari iz HPD-a »MIV« Varaždin, HPD-a »Gradina« iz Konjščine i HPD-a »Kapela« iz Zagreba te planinari iz susjedne BiH (iz Orašja, Novog Travnika i Paklareva). Nakon kraćih prigodnih govora upriličeno je zajedničko fotografiranje svih sudionika u bijelim majicama povodom Hrvatskoga olimpijskog dana, a zatim su se planinari uputili na izlete po Psunju.

Najviše planinara prošlo je kraćom pješačkom turom (dva i pol sata) – od doma »Omanovac« niz stazu Puzavac te preko Pjeskaša i Hajdučke kose natrag do doma. Oni koji su željeli više hodati mogli su odabrati dužu turu, od 4,5 sata – preko planinske livade Torine te preko Velike poljane, Petkovače i Hajdučke kose. Za ručak je bio priređen planinarski grah, a druženje uz pjesmu i ples nastavilo se do ranih večernjih sati. Na sletu je sudjelovalo nešto više od 500 sudionika. Glavni organizator Sleta bilo je PD »Psunj«, a suorganizatori su bili Slavonski planinarski savez i HPD »Lipa« iz Lipika. Slet je organiziran pod pokroviteljstvom grada Pakraca.

Skupna fotografija sudionika 33. sleta planinara slavonije na Omanovcu

Pakrački planinari bili su organizatori 7. sleta planinara Slavonije održanog 13. i 14. rujna 1969. i 11. sleta planinara Slavonije 28. i 29. srpnja 1973. Tom je prilikom bila organizirana i proslava 20. obljetnice poslijeratnog djelovanja planinarskog društva.

PD »Psunj«, Pakrac

HRVATSKA ŠKOLA OUTWARD BOUND

»Pomoći ljudima da kroz izazove u nepoznatim okolnostima otkriju i razviju svoje mogućnosti da se brinu za sebe, za druge i svijet oko sebe« moto je Hrvatske škole Outward Bound, neprofitne udruge sa sjedištem u Zagrebu i nastavnim sjedištem u Malom Polju kod Perušića, koja je za 20 srednjoškolaca iz Züricha ove jeseni organizirala petodnevni ciklus obrazovanja na Srednjem Velebitu. Tečajci iz Švicarske, pod vodstvom glavnog instruktora i voditelja projekta Ivana Nosića, vježbali su vještine planinarenja, penjanja u stijeni te snalaženje i preživljavanje u prirodi.

Vježba na Baškim Oštarijama

TOMISLAV ČANIĆ

Hrvatska škola Outward Bound djeluje pod nadzorom Outward Bound International, u skladu s najvišim standardima sličnih škola u svijetu. Udrugu vode ugledne osobe iz hrvatskoga javnog života u domovini i iseljeništvu, a izvedba programa povjerena je iskusnim gorskim spašavateljima i instruktorima, pod vodstvom ravnatelja škole Vladimira Mesarića. Nadzor obavlja Povjerenstvo za sigurnost, kojemu predsjedava istaknuti hrvatski alpinist Stipe Božić.

Tomislav Čanić

SUSRET PLANINARA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

U nedjelju 21. rujna na Kamešnici je upriličen prvi susret planinara Planinarskog saveza županije Splitsko-dalmatinske. Domaćin skupa bilo je PD »Jelinak« iz Trilja. Na susretu je sudjelovalo oko 200 planinara, koji su se najprije iz Voštana uspeli do Žlabine (1450 m), a mnogi su zatim nastavili uspon prema Konju, najvišem vrhu Kamešnice. Vrh je bio u ledu i magli.

Na zadovoljstvo svih planinara, na Žlabini je bio priređen zajednički ručak – ukusno pripremljen fažol. Po lijepom i sunčanom vremenu služena je i sveta misa u čast svih planinara. Zahvaljujemo članovima PD-a »Jelinak«, posebno predsjedniku Dukiću, na dobroj organizaciji, te ujedno obavještavamo planinare da je održana izborna skupština Planinarskog saveza županije Splitsko-dalmatinske. Na njoj je za novog predsjednika izabran Ivica Sorić, član HPD-a »Mosor« iz Splita, za dopredsjednika Boris Buljan iz PD-a »Svilaja« iz Sinja, a za tajnika Filip Balić iz HPD-a »Malačka«, Kaštel Stari. Adresa Saveza je Tončićeva 1, p.p. 503, 21000 Split, a sve informacije mogu se dobiti na telefon 098/311-797. Filip Balić

OTVORENA PLANINARSKA KUĆA U KURTEGIĆA DOCU

HPU »Dinaridi« iz Splita 12. listopada svečano je otvorila novu planinarsku kuću u Kurtegića docu na Kamešnici. To je drvena katnica, a raspolaže blagavaonicom u donjem dijelu i spavaonicom na katu. U spavaonici se može smjestiti 25 osoba. Kuća se vodom opskrbljuje iz plastične bačve zapremnine 1000 litara (kišnica) i može se koristiti za piće.

Nova kuća omogućava upoznavanje najljepših dijelova Kamešnice, koji su dosad bili rezervirani samo za dobre poznavatelje toga terena. Na širem prostoru oko Kurtegića doca markirano je nekoliko staza, a u planu je označavanje još nekih. Za planinare iz Hrvatske najvažnija je staza iz sela Gljeva, mimo Kolebajke (1535 m), kojom se do kuće stiže za manje od tri sata ugodnoga planinarskog hoda.

DARKO GAVRIĆ

U Kurtegića dolcu 12. listopada 2008.

Na otvorenju 12. listopada u Kurtegića docu okupilo se više od 350 planinara. Nakon nadahnute proповijedi blagoslov kući udijelio je fra Ćiro Lovrić, a kuću je svečano otvorio naš slavni putopisac i proslavljeni alpinist Stipe Božić. Hvala svima koji su omogućili otvorenje kuće, posebno HGSS-u Stanici Split i livanjskim planinarima, bez kojih bi ovaj projekt bio teško izvediv.

Darko Gavrić

VELEBITAŠKI LEDENJAČKI TEČAJ

Alpinistički odsjek PDS-a »Velebit« iz Zagreba održao je od 10. do 12. listopada peti po redu ledenjački tečaj na ledenjaku Pasterze u Visokim Turama. Sudjelovalo je 16 tečajaca i 5 instruktora.

Okupljanje sudionika bilo je u petak navečer u Koči na Gozdu pod Vršičem, a tu je održano i uvodno pokazno predavanje. U subotu ujutro odvezli smo se automobilima do Heiligenbluta, a zatim se uputili i do Franz Josef Höhe. Po Gamsgrubenwegu i gornjem dijelu ledenjaka Hoffmannskees uspjeli smo se do Oberwalderhuette (2970 m) i smjestili se u zimskoj sobi. Poslijepodne smo vježbali izvlačenje iz pukotina. Večer je brzo prošla u ugodnoj toplini zimske sobe. U nedjelju ujutro tečajci i instruktori krenuli su u pet naveza na Johannisberg. Vrijeme je bilo bez oblaka i bez vjetrova, s prekrasnim vidicima na okolicu. Na vrhu smo upriličili planinarsko krštenje za sve one koji su prvi put prešli nadmorsku visinu od 3000 metara. Nakon ručka i pospremanja zimske sobe spustili smo se po ledenjaku do Gamsgrubenwega i njime do parkirališta.

Ovogodišnji je tečaj bio peti po redu od 2004., kada je PDS »Velebit« ponovno pokrenuo ledenjačke tečajeve. Svi su tečajevi održani na istoj lokaciji, koja je prikladna zbog kratkog prilaza i pukotina u blizini doma. Na prva dva tečaja sudjelovali su članovi PDS-a »Velebit«, 2006. pridružili su se članovi iz još nekoliko zagrebačkih društava, a 2007. već iz nekoliko gradova Hrvatske. Ove je godine tečaj potpomogla i Komisija za alpinizam HPS-a, što je priznanje našem dosadašnjem radu. Dosad je sudjelovalo 64 tečajaca, a već nekoliko godina zanimanje za tečaj nadmašuje moguć broj sudionika. S veseljem iščekujemo sljedeći tečaj.

Vanja Starčević

VANJA STARČEVIĆ

Velebitaši na ledenjaku Pasterze u Visokim Turama

DAN DALMATINSKIH PLANINARA 2009. U SVIBNJU NA KAMEŠNICI

Koordinacija planinarskih udruga Dalmacije obavještuje da će se Dan dalmatinskih planinara 2009. održati 25. svibnja na Kamešnici. Domaćin skupa bit će PD »Jelinak« iz Trilja.

Ante Juras

ISPRAVAK

U »Hrvatskom planinaru« br. 10, 2008 objavljene su na duplerici fotografije s foto-natječaja s tematikom »Slobodni motivi«, među kojima i fotografija »Noćna svjetiljka«. Uz tu sliku potpisano je pogrešno ime autora. Fotografiju je snimio Žarko Seršić, kojemu se ispričavamo na nenamjernoj pogrešci. Ur.

Sadržaj 100. godišta

Članci

Bajs, Damir	Na Säuleck (3087 m)!	26
Bajs, Damir	Neponovljiva Musala	522
Bajs, Damir	U posjetu Rodici	493
Banek, Berislav	Tragom prvog izleta HPD-a na Sljeme 1875. godine	178
Berljak, Darko	Hrvatski planinarski savez u 2007. godini	12
Berljak, Darko	Mount Everest – planina nad planinama	336*
Berljak, Darko	Ne pobjeđujemo planinu, već samog sebe	44
Berljak, Darko	Sherpe – kraljevi visina	398
Berljak, Darko	Uspjeh za pamćenje	42
Beširović, Uzeir	U prašumi Perućici (NP 1988, 260 – 261)	315*
Bjelajac, Miloš	Prenj i ja	134
Blašković, Rajka	Klek i ja (NP 1985, 77 – 78)	311*
Božić, Stipe	Doček (HP 1991, 16 – 17)	319*
Božić, Vlado	110 godina speleologije u »Hrvatskom planinaru«	236*
Brezovečki, Slavko	Penjački uspon u sjevernoj stijeni Anić-kuka (HP 1941, 122 – 128)	282*
Brozičević, Josip	Balerina je u bijelom	104
Burica, Gordana	Dohvatiti Labišticu – pa do Kozjaka	106
Burica, Gordana	Mali izlet na Tikvenjak	190
Cerovac, Vitomir	Nepoznati vrhovi i dolci primorske strane Velebita	447
Cividini, Ante	Tomislavov dom na Sljemeni ne postoji više (HP 1934, 86 – 92)	277*
Čaplar, Alan	»Hrvatski planinar« – stoljetna tradicija	2, 206*
Čaplar, Alan	Kako djecu zainteresirati za planinarenje	82
Čaplar, Alan	Planinari-fotografi, bravo!	137
Čaplar, Alan	Zašto planinarimo (HP 1996, 119 – 121)	327*
Čaplar, Alan i Poljak, Željko	»Hrvatski planinar« – časopis koji spaja generacije	205*
Čuijić, Boris	Posljednja dužina	168
Drobnjak, Vladimir	Zagrepčani i Medvednica (NP 1988, 193 – 194)	313*
Ferlin, Vili	Tišina (NP 1977, 113 – 114)	303*
Friščić, Tomislav	Put na Čvrstnicu	55
Gavrić, Darko	Planinarski izazovi Kamešnice	130
Grundler, Darko	Panoramska fotografija	535
Grundler, Darko	Stotinu godišta časopisa nadohvat miša	226*
Gušić, Branimir	Uspomene jednog planinara (NP 1974, 4 – 7)	299*
Hapač, Ivan	Kamičak	541
Hapač, Ivan	Ona i ja se volimo	458
Havoić, Verica	Svi na Belecgrad!	109
Hirc, Dragutin	Slavje u Zagrebačkoj gori (HP 1898, 34 – 36)	260*
Hirc, Dragutin (C.)	Česki planinari u Zagrebu (HP 1899, 81 – 88)	263*
Hofer, Valent	U 1999. godini (NP 1977, 32)	304*
Horvat, Vladimir	»400 stuba« u Medvednici (NP 1950, 127 – 132)	291*

* Članci označeni zvjezdicom objavljeni su u jubilarnom lipanjskom broju »Hrvatskog planinara«. U tom broju stranice su označene brojevima od 1 do 148 jer je dio naklade toga broja ukoričen kao knjiga pod naslovom »Antologija Hrvatskog planinara 1898 - 2008«, a u ovom sadržaju označene su brojevima uvećanim za 200 jer su i ti članci dio sadržaja 100. godišta

Horvatin, Dunja	U potrazi za trećim putom.....	95
Islamović, Faruk	Od Metle do Oštroga Kozjaka	366
Islamović, Faruk	Zaštititi Ponikve!.....	421
Jagarić, Vladimir	Alpinist Branko Lukšić	513
Jagarić, Vladimir	Kazalištarci – planinari	62
Jagarić, Vladimir	Planinarska skloništa na Žumberku između dva svjetska rata.....	127
Jagarić, Vladimir	Slikar i planinar Zlatko Šulentić.....	532
Jagarić, Vladimir	Tri crtice s Medvednice	412
Jelinić, Igor	Spašavanje iz podzemnog sustava Piaggia Bella.....	498
Juras, Ante	Krka – povijesna baština viđena okom planinara	378
Juras, Ante	Marin vijenac	478
Juras, Ante	Spasimo tvrđavu Glavaš!.....	52
Juzbašić, Tomislav	Jedna noć u Paklenici	28
Kliko, Sakib	Put	71
Kos, Darko	Alpe, Alpe!.....	142
Kos, Darko	Stijene, stijene!.....	461
Kos, Mirko	Obitelj Novosel 48 godina na Japetiću	482
Kraljić, Željko i Richter, Ivica	IPP-om od Umaga do Buzeta i Žbevnice	504
Krbot, Dario	Božićno drvcena Svetom brdu	102
Kukuljević Sakcinski, Božidar	Pjesma planinara (HP 1899, 1).....	258*
Kulmer, Miroslav i Lihl, Dragutin	Uvodnik u prvom broju (HP 1898, 1 – 2).....	257*
Kušen, Borislav	110 godina organiziranog planinarstva u Ivancu.....	518
Lanča, Boris	Otac i sin na Breithornu!.....	485
Lanča, Boris	Planinar i more	175
Lovrić, Antun	Godišnja skupština planinarskog društva	66
Maćešić, Marija	Dan s Tirkiznom božicom	333*
Majetić, Goran	Oblaci (NP 1990, 254 – 255).....	316*
Marjanović, Ivica	Mountain adventure (HP 1996, 173 – 174).....	326*
Marković, Franjo	Kod otvaranja Sljemenskoga Elvirina puta (HP 1898, 33).....	259*
Martinovski, Damir	Cincar – planina za posebne doživljaje	145
Meštrić, Branko	Crtice s Lastova	443
Meštrić, Branko	Nema više vidika	529
Meštrić, Branko	Pireneji – dostizni ledeni vrhunci.....	22
Meštrić, Branko i Čaplar, Alan	Dragutin Hirc, prvi urednik »Hrvatskog planinara«	232*
Meštrić, Branko	Šuma ili potkornjaci, pitanje je sad.....	490
Mikulić, Borislav	Minuta šutnje (NP 1956, 76 – 78).....	288*
Milas, Krunoslav	Sve za planinara!	241*
Mohar, Darko	Bjeloglavi supovi i šarene markacije	113
Možgon, Nataša	Kleku u pohode	510
Nežmah, Ljerka i Tomislav	Ben Nevis – najviši vrh Ujedinjenoga Kraljevstva	356
Nežmah, Tomislav i Sorola, Danijel	Bijela dama – Mont Blanc	162
Pap, Zlatko	Razmišljanja u podne (HP 1996, 174)	329*
Petričević, Smilja	Planina i mi (NP 1981, 49 – 52).....	305*
Poljak, Željko	Bilješke uz antologiju »Hrvatskog planinara«	244*
Poljak, Željko	Kako se nekoć planinarilo.....	122
Poljak, Željko	Novosti s Medvednice	424
Poljak, Željko	Prije 500 godina rodio se Petar Zoranić	426
Poljak, Željko	Šezdeset godina s »Hrvatskim planinarom«	216*
Poslon, Marijo	Četiri dana i tri noći na Velebitu	525
Premužić, Ante	Silaz u jamu Varnjaču (HP 1930, 163 – 169)	271*
Radovanović, Vanja	Medvednica – moja osobna top-lista	89
Radovanović, Vanja	Zašto planinariti.....	354

Rajšić, Milan	Snjegovi Visokog Atlasa	405
Rakić, Ivica	Makarani na vrhu, a Europa pod nogama	97
Rukavina, Ante	Za prijatelja! (HP 1994, 30 – 33)	322*
Slaviček, Ivo	Bio bih siromašniji (NP 1983, 97 – 98)	309*
Sutlović, Ana	Paralelni svijet (HP 1994, 268)	321*
Šincek, Mira	Božja blizina	538
Šincek, Mira	Sanjarenje (HP 1992, 249 – 250)	317*
Špoljarić, Branimir	Moja prva akcija (NP 1964, 35 – 36)	297*
Švajda, Dario	Ugriz zmiје otrovnice	148
Tomerlin, Slavko	Kako je Bog stvarao Stap (HP 2005, 242 – 243)	330*
Tota, Blaž	Diviti se znači živjeti!	32
Vadić, Nenad	Žuti i Vranji kuk	362
Vranješ, Denis	Opila me Bjelašnica!	186
Vranješ, Denis	Skriveni kutak Biokova	438
Vukušić, Ante	Pismo iz zavižanske zime	47
Zimmer-Leustek, Planinka / Meštrić, Branko	Zagrebačka gora i gradski šumar Albin Leustek	418
Zrnčić, Hrvoje	Sveti Mihovil	374
Zrnčić, Hrvoje	Zavelim	454
Žagar, Jasna	Jesen na Grohotu	151
Žagar, Jasna	Nad Vugrovcem	68
Žagar, Jasna	Po Hrastovačkoj i Petrovoj gori	182
Žitković, Orsat	Jeste li čuli za Tmor?	370

Iz rada HPS-a

Glavni odbor HPS-a	153
Najbolji u prošloj godini	20
Uredništvo: Hrvatski planinar – jučer, danas i sutra	348*
Uredništvo: Svečanost za pamćenje!	350

Fotoprilozi

Australske vertikale (Darko Berljak)	60
Boje hrvatskih planina	140
Godišnja doba u hrvatskim planinama	180
Čovjek i planina	372
Inozemne planine	416
Iz planina...	456
Planinarski kalendari za 2009. godinu	470, 496
Vladimir Pfeifer kao planinarski fotograf	100

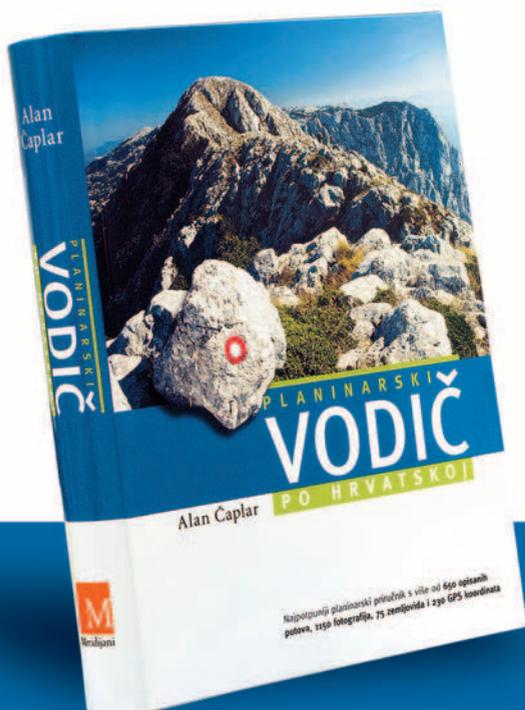
Rubrike

Gorsko spašavanje	432
In memoriam: Branko Jozić, 431; Jerko Kirigin, 430; Pavle Kozjek, 465; Ivo Pevec, 550; Milan Prpić, 116; Ivan Salopek 195, Damir Srednoselec, 467	
Kalendar akcija	40, 80, 120, 160, 200, 396, 436, 476, 516
Obljetnice	191
Pisma čitatelja	115, 383, 544
Planinarske kuće	34, 387, 472
Planinarski putovi	74, 116, 196, 428
Planinarski tisak	35, 431, 468, 515, 548
Tko je što u hrvatskom planinarstvu: Darko Grundler, 389; Mladen Grubanović, 543	
Vijesti	39, 79, 118, 157, 197, 390, 435, 474, 516, 551
Zaštita prirode	38

NOVO!

Alan Čaplar

Planinarski vodič po Hrvatskoj

najpotpuniji planinarski priručnik
s više od **650 opisanih putova**,
1150 fotografija, **75 zemljovida** i
230 GPS koordinata

688 stranica u boji, format 16,5 x 21,5 cm
cijena: **249,00** kuna

Planinarski vodič po Hrvatskoj autora Alana Čaplara pruža sveobuhvatan pregled mogućnosti za planinarenje u Hrvatskoj. Obiljem pažljivo prikupljenih konkretnih i praktičnih podataka, modernim pristupom i bogatom grafičkom opremom ovaj vodič služi za planiranje lakih poludnevničkih šetnji, cjelodnevničkih izleta i višednevničkih tura. Osim tekstom, sva planinska područja predstavljena su preglednim zemljovidima u mjerilu 1:100.000, a sva odredišta atraktivnim fotografijama i GPS koordinatama. Iskusnim planinarima, ali i povremenim izletnicima i svima drugima koji žele upoznati ljepote hrvatskih planina s ovim vodičem snalaženje u njima bit će jednostavnije i sigurnije, a užitek na izletima snažniji i potpuniji.

Informacije i narudžbe:

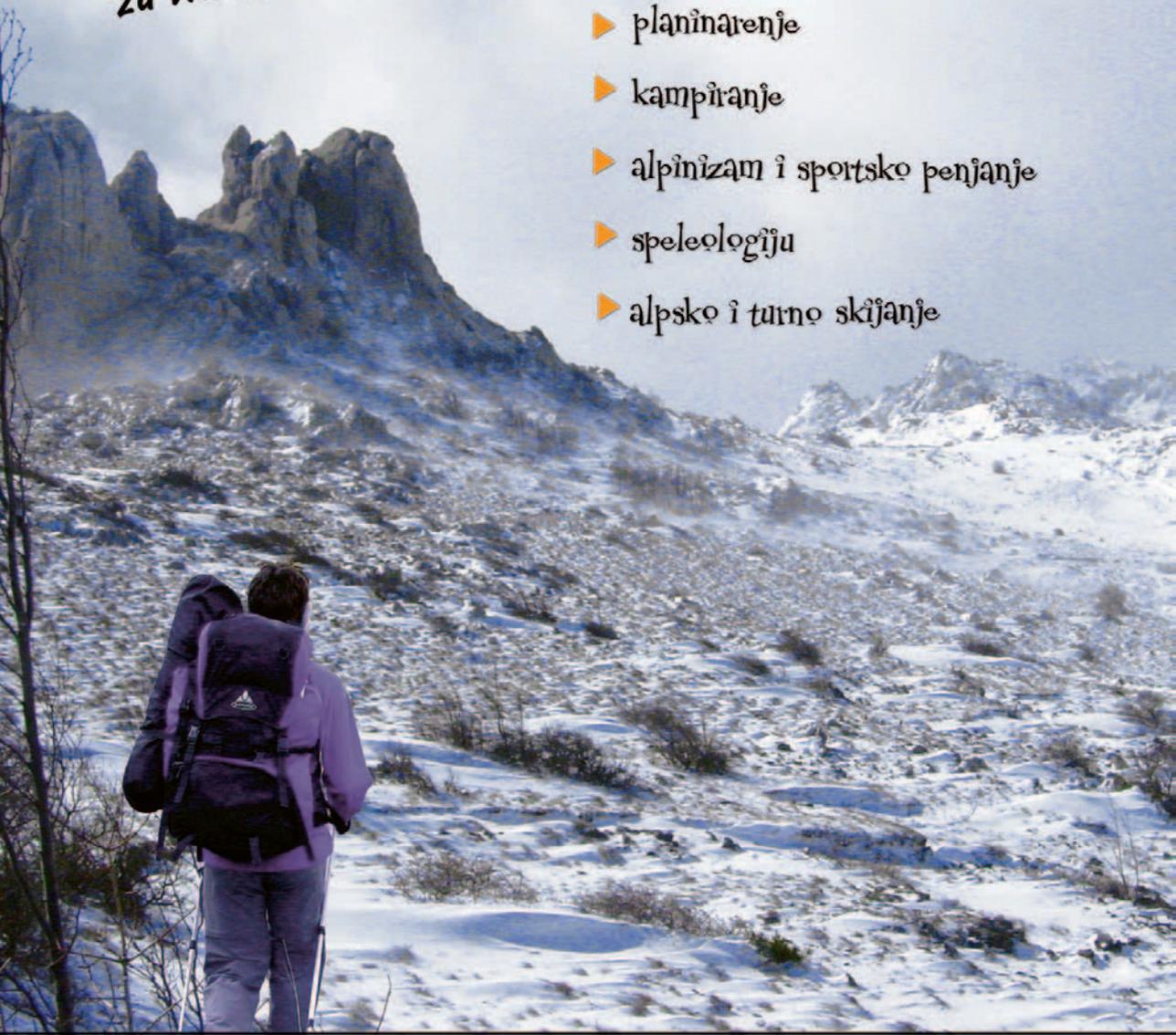
Izdavačka kuća Meridijani
p. p. 132, 10430 Samobor,
01/33-62-367
www.meridijani.com
e-mail: meridijani@meridijani.com

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
01/48-23-624 i 01/48-24-142
www.plsavez.hr
e-mail: hps@plsavez.hr

*Vrhunska oprema
za vrhunske rezultate!*

**OPREMA ZA AKTIVAN
BORAVAK U PRIRODI:**

- ▶ planinarenje
- ▶ kampiranje
- ▶ alpinizam i sportsko penjanje
- ▶ speleologiju
- ▶ alpsko i turno skijanje

Članovima HPS-a na gotovinsko plaćanje odobravamo popust **-10%**
a na jednokratno plaćanje karticama **-5%**